Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Vezető- és Továbbképzési Intézet

A KATASZTRÓFAVÉDELEM FELADAT-ÉS SZERVEZETRENDSZERE

Egyetemi szakanyag

Dr. Endrődi István tű. ezredes

- 2013 -

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés 4

I. Rövid történeti visszatekintés 5

II. A katasztrófavédelmi tevékenység jogszabályi háttere 6

II.I. A katasztrófavédelem jogi környezete a 2011. évben elfogadott katasztrófavédelmi törvény megjelenéséig 7

II.II. A 2011 évben elfogadott jogszabályok (törvények) újszerűsége 8

III. A katasztrófavédelem fontosabb ismérvei, általános feladatai 9

III.I. A katasztrófavédelem feladatrendszere 13

III.I.1. A tűzvédelem 14

III.I.2. A polgári védelem 15

III.I.3. Az iparbiztonság 16

III.I.4. A katasztrófavédelem más sajátos feladatai 17

III.I.4.a. A Nukleárisbaleset elhárítás 17

III.I.4.b. A veszélyes anyagok szállításának felügyelete 17

III.I.4.c. A kritikus infrastruktúra védelem 18

III.II. A megelőzés feladatai, hatósági tevékenység 18

III.III. A beavatkozás időszakának feladatai 20

III.IV. A helyreállítás időszakának feladatai 21

III.V. A különleges jogrend bevezetése időszakában végzett tevékenység sajátosságai 22

IV. A Katasztrófavédelem szervezeti rendszere 30

IV.I. Nemzetközi követelmények és kapcsolati pontok 30

IV.II. Felsőszintű irányítás, koordináció 31

IV.II.1. A kormány 31

IV.II.2. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter feladatai 32

IV.II.3. Kormányzati koordináció 33

IV.III. A katasztrófavédelem irányításának hivatásos szakmai szervei 34

IV.III.1. A BM. OKF szervezeti felépítése, feladatai 35

IV.III.1.a. A tűzvédelem irányítása 35

IV.III.1.b. A polgári védelem szervezése 38

IV.III.1.c. Az iparbiztonság felügyeleti rendszere 39

IV.III.1.d. A katasztrófavédelem logisztikai biztosításának rendszere 41

IV.III.1.e. A katasztrófavédelem más sajátos feladatai irányítására létrehozott szervezetek 41
IV.III.1.f. A Katasztrófavédelem készenléti (ügyeleti) rendszere 41
IV.III.1.g. A funkcionális feladatok irányítása 42
IV.III.2. A megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok 43
IV.III.3. A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság 44
IV.III.4. A katasztrófavédelmi kirendeltségek 44
IV.III.5. Települési közbiztonsági referensek 45
IV.III.6. A Központi beavatkozó szervezetek. (HUNOR, HUSZÁR) 45
V. A katasztrófavédelmi szervek és a védelemi igazgatás rendszerének kapcsolata 50
V.I. A Védelmi igazgatás rendszere, általános feladatai, a katasztrófavédelem kapcsolódási pontjai 51
V.I.1. A területi (megyei, fővárosi) védelmi bizottságok 51
V.I.2. A helyi (járási) védelmi Bizottságok 53
V.I.3. A polgármesterek 53
V.I.4. A gazdálkodó szervek 55
VI. A katasztrófavédelemben együtt- és közreműködő szervek, szervezetek 59
VI.I. A katasztrófavédelmi feladatok végzésében együttműködök 59
VI.I.1. A rendőrség 59
VI.I.2. A Büntetés-végrehajtás 61
VI.I.3. Az Országos Mentőszolgálat 61
VI.I.4. Országos Meteorológiai Szolgálat 62
VI.I.5. Más rendvédelmi szervek és szolgálatok 63
VI.II. A katasztrófavédelemben közreműködők 63
VI.II.1. A Magyar Honvédség 63
VI.II.2. Az önkéntes és karitatív szervezetek 64
VII. Fogalomtár 70
VIII. Felhasznált irodalom jegyzéke 75
IX. Felhasznált nemzetközi rövidítések jegyzéke 80
X. Tananyaghoz tartozó ábrák 82

Bevezetés

Katasztrófa bárhol is következik be, az mindig, mindenhol tragédia, a szűkebb és tágabb régióban egyaránt. Emberéletek, felbecsülhetetlen és az egyén számára pótolhatatlan értékek vesznek oda pillanatok alatt. Mióta emberiség létezik védekezünk ellene, hol kevesebb, de újabban egyre nagyobb sikerrel.

A katasztrófák elleni védekezés több évezredes múltra tekint vissza, és ez a folyamat tükrözi az emberiség küzdelmét a természeti, majd a civilizációs veszélyekkel szemben. Sokáig a legjellemzőbb védekezési mód a veszélyeztetett terület elhagyása volt. Az ókorban, a középkorban semmilyen megelőző, előzetes intézkedési rendszer nem létezett, a kiszolgáltatottság volt a jellemző a természeti csapások gyakori fizikai, majd az ezt általában követő bakteriális hatásainak elszenvedése. Később az iparosodás során szervezettebbé vált a társadalom, az állam, koncentráltabb, tudatosabb lett a lakóhelyek kialakítása, a városok létrejötte. Mindezekből következett a katasztrófák elleni védekezés fejlődése.

A történelem folyamán az egyes népcsoportokat, népeket, országokat fenyegető katasztrófa formája az adott társadalom szervezettségének függvénye is volt. Ez mindig kölcsönhatásban van a védekezéshez rendelkezésre álló, vagy ahhoz mozgósítható erőkkel, eszközökkel, rendszerekkel, módszerekkel. A társadalmak fejlődésével, a védekezés megszervezésével folyamatosan bontakozott ki a háborús, a civilizációs ártalmak elleni tudatos, valamint az elemi csapások káros hatásaival szembeni védekezés intézményi fellépés igénye. Így tehát a XIX. Század óta egyre nyilvánvalóbbá vált az a felismerés, hogy szükséges az államilag irányított katasztrófavédekezés.

A KATASZTRÓFAVÉDELEM FELADAT-ÉS SZERVEZETRENDSZERE című jegyzet kiadásának fontosságát, indokolja, hogy a 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról (a továbbiakban: katasztrófavédelmi törvény) 1.§.(2). a szerint: „Minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófaveszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.

Továbbá a Katasztrófavédelmi törvény 15. §.-a szerint a polgármester állami feladataként jelöli meg a lakosság felkészítését veszélyhelyzetekre („gondoskodik a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról” „felelős a védekezés feltételeinek biztosításáért”). A 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet,[1] pedig

[1] 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

meghatározza a polgári védelmi felkészítés követelményeit. A katasztrófavédelem feladatrendszerében hangsúlyozottan szerepelnek a megelőzéssel, a lakossági felkészítéssel kapcsolatos feladatok. A katasztrófavédelem szervezeti rendszerében szinte a társadalom egészére kiterjedő tájékoztató és felvilágosító és riasztó rendszer épült ki a hagyományos és korszerű módszerek (akkreditált képzések, ifjúsági versenyek, prevenciós programok, lakossági tájékoztatók, oktató anyagok stb.) felhasználásával.

A közösségek egyetlen, de nem jelentéktelen csoportjára szeretném felhívni a figyelmet: a családok felkészítésére. Rendkívüli helyzetben egy társadalom akkor tud helyesen reagálni, ha a legkisebb egységek, a családok is tudják a dolgukat. A társadalom legkisebb, de legszorosabb egységei a családok. Az ott tanult magatartási és viselkedési módok hosszú időre, mondhatjuk, egy életre meghatározzák katasztrófa-elhárítási tetteik irányát és minőségét. Bárkivel, bármikor, bárhol előfordulhat, hogy életveszélyes helyzetbe kerül. Ilyen esetekben a túlélés gyakran csupán néhány apróságon múlhat, p1. a lélekjelenléten. A lélekjelenlét, pedig a tudáson alapul. Ha a családok tudják a helyes magatartási formákat egy adott veszélyhelyzet során, meg tudják védeni magukat egy nagyobb veszteség elszenvedésétől. A helyes magatartási formákat tanulni, gyakorolni kell, ehhez, pedig sok információra, tudásra van szükség.[2]

A jegyzet elkészítésekor alapelv és meghatározás volt, hogy a szakmai törvények, törvényerejű rendeletek előírásai, úgymint Magyarország Alaptörvénye, a 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról, valamint az 1989. évi 20. törvényerejű rendelettel kihirdetett 1949. évi Genfi Egyezményeket kiegészítő I. és II. jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló feladat meghatározások belekerüljenek a majdani felkészítést végző hallgatók jegyzetébe.

I. Rövid történeti visszatekintés

A katasztrófák elleni spontán védekezésből lassan alakult ki az állam által szervezett és szabályozott védekezés rendszere, valamint a szervezett és tudatos megelőzési tevékenység. E folyamat során többször átalakult, módosult a katasztrófavédelem tartalma is, amíg a jelenlegi tartalmát elérte. A katasztrófák elleni védekezés mindenkor a társadalom értékeinek a védelmét is jelentette. A védekezés nem lehet csak egy szervezet feladata, megköveteli az

[2] Endrődi István: A katasztrófa-elhárításra felkészítő ismeretek, RTF főiskolai jegyzet 2007. 4. oldal

állami, társadalmi szervezetek együttműködését, az egységes irányítást. A katasztrófák és következményeinek megelőzése, felszámolása és a helyreállítási feladatok végrehajtása hármasának egy egységként való kezelésének kialakulása hosszú folyamat eredménye. Katasztrófa számára nem kell útlevél, hogy több országon keresztül fejtse ki káros hatásait. Ezért feltétlenül szükséges az országok és nemzetközi szervezetek együttműködése, a feladatok végrehajtásának egységessé tétele. Az ENSZ, a földrészeket összefogó szervezetek, az Európai Unió, a különböző katonai szövetségek, a karitatív szervezetek, stb. összefogása és egységes szabályozása nélkül ma már nem lehet a katasztrófák ellen eredményesen védekezni. A katasztrófák elleni védekezés 1999-ben kialakított hazai rendszerének újragondolása, átalakítása és jogi újraszabályozása szakított a korábbi beidegződésekkel.

II. A katasztrófavédelmi tevékenység jogszabályi háttere

2012. január 01-től hazánkban megváltozott a katasztrófavédelem jogi szabályozása is, valamint a hivatásos katasztrófavédelmi szervek feladatainak átalakítása. Az új elvárásoknak megfelelő új egységes irányítású szervezet került kialakításra megváltozott és kiegészített új feladatokkal, mely a katasztrófavédelem egységességét hivatott szolgálni. Az egységes hivatásos katasztrófavédelmi szervezet és irányítás a bekövetkezett katasztrófa esetén irányadó rendkívüli intézkedések megteremtésével garantálja a Magyarország területén élő lakosság életének, vagyonának biztonságát, valamint biztosítja az ország működőképességének folyamatos fenntartását.

A katasztrófavédelmi rendszer alapvetően három fontos feladatcsoportra, időszakra épül. A *megelőzés*, (felkészülés), *a beavatkozás* és *helyreállítás* (a katasztrófavédelmi terminológia szerint: *halaszthatatlanul szükséges helyreállítási tevékenység*). A katasztrófavédelem jogszabályi hátterének megalkotása, a megelőzési tevékenység legfontosabb eleme. Közismert, hogy a „katasztrófavédelem nemzeti ügy” tehát a társadalom valamennyi, vagy legalábbis a meghatározó szegmensei, így: a lakosság, a közigazgatás (állam és önkormányzati igazgatás), a rendvédelmi szervek, honvédség, és a gazdálkodó szervek együttes tevékenységével valósul meg. A felsoroltak részére feladatok és kötelezés csak törvényben határozhatóak meg, ezért a katasztrófavédelmi feladatok az Alaptörvényre alapozva külön törvényben kerültek meghatározásra.

II.I. A katasztrófavédelem jogi környezete a 2011. évben elfogadott katasztrófavédelmi törvény megjelenéséig

A katasztrófák megelőzésével, felszámolásával, a védekezés irányításával kapcsolatos feladatok fontosságára a jelentősebb hatású hazai vagy külföldi káresemények, veszélyhelyzetek irányították a figyelmet. Az 1980-as években az Országgyűlés is több alkalommal szorgalmazta az ország katasztrófavédelmének megnyugtató megoldását, az 1990-es évek elején ismét napirendre került a szabályozás, azonban törvény megalkotására nem került sor. Az igényt jelzi, hogy egységes keret hiányában is megalkotásra kerültek az ágazati, szakmai (pl. a tűzvédelemmel, polgári védelemmel, környezetvédelemmel kapcsolatos) törvények.

A hosszas és alapos előkészítést követően 2000. január 1-én lépett hatályba a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: Kat.), ezzel egységes, önálló jogszabály született a civilizációs és természeti eredetű katasztrófák megelőzése, ilyen események bekövetkezése esetén a különböző szintű állami, kormányzati, önkormányzati rendszerek tevékenységének szabályozása és összehangolása, a helyreállítás során az egyes szervezetek felelősségének és teendőinek meghatározása érdekében.

A törvény szabályozta, mintegy összefogva a katasztrófavédelem végrehajtásában résztvevő polgári védelmi és tűzvédelmi szakterület tevékenységét- melyek részletes feladatait külön törvények és kapcsolódó jogszabályok szabályozták - valamint a veszélyes anyagok tárolásával és felhasználásával kapcsolatos EU előírásokat. Az így kialakult szabályozási rendszer, mely kiegészülve egyéb jogszabályokkal (pl. az önkormányzati, a nukleáris biztonságot, a vízkárelhárítást, stb.) széttagolt volt, mely több esetben átfedéseket tartalmazott ezzel gyakran indokolatlanul bonyolulttá és áttekinthetetlenné tette egyes katasztrófa helyzetek kezelését, a hatásköröket és ezzel negatívan befolyásolta a katasztrófakezelést. Ugyanakkor egyetlen szervezetnek sem adott supervisori felhatalmazást. A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet a Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó üzemek tekintetében ún. „supervisori" jogosultságot kapott, mely megteremtette az integrált katasztrófavédelmi ellenőrzés alapját. Az ellenőrzések koordinálásán túlmenően az ellenőrzések eredményeit tartalmazó nyilvántartás vezetése és annak értékelése is hozzá tartozik a tevékenységhez.

A katasztrófavédelmi törvény az ország és a polgárok biztonsága érdekében végrehajtott feladatok tapasztalatai alapján működőképes rendszert hozott létre. Ezen rendszer meghatározó elemévé vált a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet. A kialakított tervezési,

irányítási, szervezeti és működési rendszer alkalmas volt a veszélyhelyzetek kezelésére, a kisebb súlyú, lokális eseményektől a jelentős, kiterjedt, súlyos veszélyhelyzetekig.

A katasztrófavédelmi törvény hatályba lépése óta azonban megnőtt a lakosságot, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető természeti és ökológiai katasztrófák száma, összetettebbé és ellenőrizhetetlenebbé váltak a civilizációs veszélyforrások és azok okai. Az elmúlt években többször adódtak olyan problémák, amelyek egyszerre különböző fajtájú és szintű beavatkozásokat igényeltek.

A társadalom jogos elvárása volt, hogy a bekövetkezett kisebb-nagyobb eseményeket szakszerűen, emberségesen és az adott szituációban szakszerűen, összehangolt tevékenységgel végezzék az erre hivatott szervek és szervezetek.[3]

II.II. A 2011. évben elfogadott CXXXVIII törvény újszerűsége

Az új törvény a „2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról „címet viseli. A 2011. évben elfogadott jogszabályok (törvények) újszerűségét az adja, hogy szakítva az előző rendszer negatív tapasztalatival, megőrizve annak pozitív elemeit, valamint kiegészítve új elemekkel, egységes szerkezetbe foglalta a katasztrófavédelmi tevékenységet, az abban résztvevő szervezetek és elemek feladatait.

Az új törvény újszerű mert: a lakosságvédelmi, tűzvédelmi feladatok mellé beemelte az iparbiztonsági feladatokat, mely összefogja, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védelem erősítése, az engedélyezési eljárások kiterjesztése, a nukleáris, a veszélyesáru-szállítással kapcsolatos hatósági hatáskörök átalakítása, és a kritikus infrastruktúra védelem katasztrófavédelmi feladatainak felügyeletét. Továbbá, megreformálta a polgári védelmi kötelezettség alá eső állampolgárokból megalakított szervezetek struktúráját, széles körűen támaszkodva az önkéntes mentőszervezetekre, létrehozva a központi mentő csapatokat és a megyei, járási mentő csapatok rendszerét, új alapokra helyezte a kockázatelemzés, értékelés a veszélyeztetettség megállapításának és a települések katasztrófavédelmi besorolásának rendszerét, reálisabb alapokat teremtve ezzel, a védekezés módszerei, eszközei, a mentéshez szükséges szervezeti és eszközrendszer kialakításához. A helyi önkormányzatok katasztrófavédelmi feladatainak erősebb támogatása, a közbiztonsági referens intézményének bevezetésével.

[3] Dr. Endrődi István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe hazánkban, az új katasztrófavédelmi törvény alapján, European cooperation forum of civilian protection organitózations In: 5. rd International Conference Crisis Management Days. Velika, Horvátország, 2012.05.27-2012.05.28. Velika: *pp. 1-15.*(ISBN:978-953-7716-07-3) Konferenciaközlemény, 4. oldal

Új alapokra helyezte az Alaptörvényben meghatározott különleges jogrendi elemekhez való viszonyt, különösen azzal, hogy a veszélyhelyzetre és a katasztrófaveszélyre vonatkozó tételeket, rendszabályokat, előírásokat az új katasztrófavédelmi törvénybe foglalta, ezáltal jelentősen változott a katasztrófaigazgatás viszonya a védelmi igazgatás[4] rendszeréhez kihangsúlyozva a katasztrófavédelem supervisori tevékenységét, és felelősségét.

Létrehozta az új egységes állami tűzoltóságot.

A törvényt jól egészítik ki a végrehajtási kormány, és ágazati miniszteri rendeletek, határozatok, és az OKF főigazgatói intézkedések és utasítások.

Ellenőrző kérdések:

- *Ismertesse a katasztrófa jogi meghatározását.*
- *Ismertesse a Katasztrófavédelmi tevékenység fő területeit.*
- *Ismertesse a katasztrófavédelem legfontosabb hazai és nemzetközi jogszabályait.*
- *Ismertesse az Alaptörvényben szereplő különleges jogrendeket.*
- *Fogalmazza meg a Katasztrófavédelmi törvény újszerűségét.*

Ellenőrző kérdésekre adandó válaszok:

1. *A veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.*
2. *A katasztrófavédelem területi felosztása szintén a törvény végrehajtási jogszabályaiból következtethető. A katasztrófavédelem feladatait tekintve három nagy egymással szorosan összefüggő feladatrendszert alkot. A katasztrófavédelmi feladatok egymásra épülnek. A három nagy terület:*

[4] védelmi igazgatás: a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely az állam védelmi feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkező tevékenység; magában foglalja a különleges jogrendre történő felkészülést, továbbá az említett időszakok és helyzetek honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófavédelmi, védelemgazdasági, lakosság-ellátási feladatainak tervezésére, szervezésére, a feladatok végrehajtására irányuló állami tevékenységek összességét.

1) ***Megelőzés****: E feladatok körébe tartozik a védekezés megszervezése, valamint a katasztrófák bekövetkeztének megelőzése, mely során veszélyhelyzet elemzés, kockázatértékelés, tervezés felkészülés, kiképzés folyik.*

2) ***Veszélykezelés****: E feladatok a már bekövetkezett katasztrófák elhárítása érdekében végzett tevékenység, ennek során a reagálás (azonnali intézkedések kiadása), beavatkozás, védekezés kerül végrehajtásra.*

3) ***Helyreállítás****: A feladatok a következmény felszámolását érintik, mely során a kárenyhítés, helyreállítás, illetve az újjáépítés történik.*

3. - *Magyarország Alaptörvénye*

- *1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról*
- *2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről*
- *2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról*
- *2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről*
- *2011. évi LXXVIII. törvény a Genfben, 2000. május 26. napján kelt, a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz (ADN) csatolt Szabályzat kihirdetéséről és belföldi alkalmazásáról*
- *2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól*
- *2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról*
- *1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról*
- *1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról*
- *1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól*
- I. Genfi Egyezmény A hadrakelt fegyveres erők sebesültjei és betegei helyzetének javítására 1949. augusztus 12.
- II. Genfi Egyezmény A tengeri haderők sebesültjei, betegei és hajótöröttei helyzetének javítására 1949. augusztus 12.
- III. Genfi Egyezmény A hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozóan
- I.V. Genfi Egyezmény A polgári lakosság háború idején való védelmére vonatkozóan

- jegyzőkönyv Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi egyezmények kiegészítő és a nemzetközi fegyveres összetűzések áldozatainak védelméről

– II. jegyzőkönyv Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi egyezményeket kiegészítő és a nem nemzetközi fegyveres összetűzések áldozatainak védelméről

4. *Különleges jogrendi időszak az alaptörvényben meghatározottak alapján:*

– ***Rendkívüli állapot***

Az Országgyűlés a hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre. A Honvédelmi Tanács rendeletet alkothat, amellyel - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Honvédelmi Tanács rendelete a rendkívüli állapot megszűnésével hatályát veszti, kivéve, ha az Országgyűlés a rendelet hatályát meghosszabbítja.

– ***Szükségállapot***

A törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén az Országgyűlés szükségállapotot hirdet ki. A Magyar Honvédséget szükségállapot idején akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő. A szükségállapot idején az Országgyűlés akadályoztatása esetén a köztársasági elnök dönt a Magyar Honvédség felhasználásáról. Szükségállapot idején a sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be. A köztársasági elnök rendeletével - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedések harminc napig maradnak hatályban, kivéve, ha hatályukat az Országgyűlés - akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága - meghosszabbítja.

– ***Megelőző védelmi helyzet***

– *Az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel*

egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt rendkívüli intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható. A Kormány a megelőző védelmi helyzet idején rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendeletben működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb hatvan napig tart. A Kormány rendelete a megelőző védelmi helyzet megszűnésével hatályát veszti.

- ***Váratlan támadás:***
  A Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására, Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készültségi erőkkel való oltalmazására, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében - szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott fegyveres védelmi terv szerint - a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles.
- ***Veszélyhelyzet:***
  A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.
  A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.
  A Kormány (2) bekezdés szerinti rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja.
  A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

5. *Az új törvény a „2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról „- címet viseli a 2011 évben elfogadott jogszabályok (törvények) újszerűségét az adja, hogy szakítva az előző rendszer negatív*

tapasztalatival, megőrizve annak pozitív elemeit, valamint kiegészítve új elemekkel, egységes szerkezetbe foglalta a katasztrófavédelmi tevékenységet, az abban résztvevő szervezetek és elemek feladatait.

- *Az új törvény újszerű mert: a lakosságvédelmi, tűzvédelmi feladatok mellé beemelte az iparbiztonsági feladatokat, mely összefogja a veszélyes anyagokkal foglakozó üzemek felügyeletét, a nukleáris és veszélyes anyagok szállítása és a kritikus infrastruktúra védelem katasztrófavédelmi feladatainak felügyeletét. Továbbá megreformálta a polgári védelmi kötelezettség alá eső állampolgárokból megalakított szervezetek struktúráját, széles körűen támaszkodva az önkéntes mentőszervezetekre, létrehozva a központi mentő csapatokat és a megyei, járási mentő csapatok rendszerét, új alapokra helyezte a kockázatelemzés, értékelés a veszélyeztetettség megállapításának és a települések katasztrófavédelmi besorolásának rendszerét, reálisabb alapokat teremtve ezzel, a védekezés módszerei, eszközei, a mentéshez szükséges szervezeti és eszközrendszer kialakításához.*
- *Új alapokra helyezte az Alaptörvényben meghatározott különleges jogrendi elemekhez való viszonyt, különösen azzal, hogy a veszélyhelyzetre és a katasztrófaveszélyre vonatkozó tételeket, rendszabályokat, előírásokat az új katasztrófavédelmi törvénybe foglalta, ezáltal jelentősen változott a katasztrófaigazgatás viszonya a védelmi igazgatás rendszeréhez, kihangsúlyozva a katasztrófavédelem supervisori tevékenységét, és felelősségét.*

III. A katasztrófavédelem fontosabb ismérvei, általános feladatai

Megállapítható hogy, az első és legfontosabb változást maga az alaptörvény[5] tartalmazza, amely kimondja, hogy mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok elvégzésében részt venni. „Ez azt jelenti, hogy a közbiztonság olyan közügy, amelyben az állam felelős az első helyen, de a polgároknak is ki kell venniük a részüket a biztonság megteremtéséből és helyreállításából.” Mindez a katasztrófavédelem számára azt jelenti, hogy a jövőben a magyar emberek biztonsága három pilléren nyugszik. Egy erős állami pilléren, amelyben immár egységes, világos alá- és fölérendeltségi viszonyok, felelősségi körök és határozott irányítási rendszer lesz, és hatékonyan reagál veszélyhelyzetben. Fontos tényezők a védelemigazgatásban január elseje óta érvényes változások is. „Az állam mától fogva nem moshatja kezét, ha a

[5] Magyarország Alaptörvénye

katasztrófavédelem területén valami nem zajlik megfelelően. A biztonság második pillérét az állampolgárok bevonhatósága jelenti. Az új jogszabály szerint köteles polgári védelmi szolgálatba állíthatók azok az emberek, akik speciális tudást, vagy speciális felszereléseket birtokolnak (például az orvosok, vízügyesek, mérnökök, statikusok), illetve azok az emberek, akik fizikai erejük, munkabírásuk miatt képesek a védekezésben részt venni. A harmadik pillér pedig maga az OKF.

III.I. A katasztrófavédelem feladatrendszere

Azt, hogy a védelemigazgatás rendszerén változtatni kell, több esemény, a többi között a 2010 késő tavaszán, kora nyáron kialakult árvízi helyzet tette egyértelművé, amelynél fejetlenség, a szakértelem, pénz, eszköz és a bevethető személyi állomány hiánya mutatkozott meg, következésképpen hatástalan és szétforgácsolt védekezés zajlott az érintett megyékben. Kiderült, hogy az egyes települések nem rendelkeztek elöntési tervvel, a meglévő kitelepítési és befogadási tervek rosszak voltak, nyomokban sem volt fellelhető a gyakorlatiasság és a tervszerűség. További hiányosságokra derített fényt az októberi vörösiszap-katasztrófa, például arra, hogy a tározók közvetlen közelében lévő településeken nem készült kockázatelemzés, azokat nem sorolták veszélyességük szerint.[6] Összességében az látszott, hogy az egyes ügyeknek nincs gazdája, olyan felelőse, aki baj esetén, számon kérhető lenne. Az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai is bizonyították, hogy nélkülözhetetlen a védelmi igazgatás területi és helyi szintjén az irányítási jogosítványok megújítása annak érdekében, hogy a szükséges megelőző intézkedések meghozatala szervezettebben, gördülékenyebben történjen. Fontos, hogy közvetlenül az adott eseményt megelőzően megszülessenek azok az intézkedések és döntések, amelyek segítségével könnyebben és gyorsabban kezelhetők a veszélyhelyzetek.

A katasztrófavédelem feladatrendszere az új jogszabályok szellemében kerültek kidolgozásra.

A katasztrófavédelmi törvény nyolc fejezetben taglalja a katasztrófavédelem irányítási rendszerét, a katasztrófavédelemben résztvevő állami, gazdálkodási, hivatásos szervek és magánszemélyek feladatait, a veszélyes anyagok által okozott balesetek elleni védekezést, a veszélyhelyzet részletszabályait, a polgári védelmi feladatokat és a védekezésben résztvevők kötelezettségeit, általános szabályait.

[6] Dr. Endrődi István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe hazánkban, az új katasztrófavédelmi törvény alapján, European cooperation forum of civilian protection organitózations In: 5. rd International Conference Crisis Management Days. Velika, Horvátország, 2012.05.27-2012.05.28. Velika: *pp. 1-15.*(ISBN:978-953-7716-07-3) Konferenciaközlemény 3. oldal

III.I.1. A tűzvédelem területén

A tűzvédelem célja, hogy a jogszabályok és szabványok segítségével a valós élet valós problémáira nyújtson megfelelő megoldási lehetőségeket, továbbá feladata az, hogy a tűzvédelmi szabályok következetes betartásával és betartatásával védje az állampolgárokat, teremtse meg a tüzek oltását célzó hatékony beavatkozás feltételeit, és mindeközben biztosítsa a beavatkozó állomány alapvető biztonságát is.

E célok elérése érdekében a tűzmegelőzés területén megalapozott, hatékony és ügyfélközpontú hatósági, szakhatósági, piacfelügyeleti, tájékoztatási tevékenységet végez. A tűzoltói események (tűzesetek, balesetek, egyéb kárelhárítás) kezelése, tűzoltás során gyors, hatékony, biztonságos beavatkozásával biztosítja, a veszélyeztetett személyek mentését, a tűz terjedésének megakadályozását, az anyagi javak védelmét. A tűz eloltását és a szükséges biztonsági intézkedések megtételét, a műszaki mentéssel, a természeti csapás, a baleset, a káreset, a rendellenes technológiai folyamat, a műszaki meghibásodás, a veszélyes anyag szabadba jutása, vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség, és az anyagi javak védelme érdekében a rendelkezésére álló valamennyi eszközzel elsődleges beavatkozói tevékenységet hajt végre. A tűzvizsgálatok lefolytatásakor és a beavatkozások elemzése során precíz, minden részletre kiterjedő, a megelőzés és beavatkozás területén is használható következtetések levonására alkalmas tevékenységet folytat.

A biztonság, ezen belül a tűzbiztonság megteremtése és megfelelő szinten tartása össztársadalmi feladat, ezért a célok megvalósításához a tűzvédelem terén jelentkező feladatokat az állampolgárok, rendvédelmi szervek, gazdálkodó szervezetek, önkéntes szervezetek, és nem utolsó sorban a létesítményi, önkormányzati tűzoltóságok, továbbá a tűzoltó egyesületek együttműködésével tervezi végrehajtani.

III.I.2. A polgári védelem területén

A polgári védelem célja lakosság és anyagi javak megóvása érdekében végzett tervező, szervező, döntés előkészítő tevékenység végzése. Különösen a katasztrófavédelmi törvény VI. fejezet 52.§. -ban felsorolt feladatok végrehajtása érdekében. Továbbá a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolásához szükséges szakmai szempontrendszer kidolgozása, kockázat elemzés, a települések valós veszélyeztetettsége alapján, a lakosság védelme érdekében, az elégséges védelmi szint biztosítására, a veszély elhárítási tervek elkészítésére a települések, katasztrófavédelmi osztályba sorolására vonatkozó javaslat előkészítése. A különböző szintű tervek elkészítése, a lakosság riasztásával és veszélyhelyzeti tájékoztatásával kapcsolatos tervezési és szervezési feladatok végzése.

Fontos feladat az önkéntes, és köteles polgári védelmi szervezeteknél központi, területi, (megyei mentőcsoportok) megalakítása, felkészítése, a mentőcsoportok minősítése és „vizsgáztatása” alkalmazásának előkészítése, megvalósítása.

A katasztrófák elleni védekezés során, a beavatkozás, vagy veszélyhelyzet-kezelés időszakában jelentkező műveleti feladatok végzése.

A polgári védelem katasztrófavédelmi feladatai az alábbiakat foglalják magukba:

- a lakosság felkészítése a védekezés során irányadó magatartási szabályokra,
- a polgári védelmi szervezetek létrehozása és felkészítése, valamint a működéshez szükséges anyagi készletek biztosítása,
- a tájékoztatás, figyelmeztetés, riasztás,
- az egyéni védőeszközökkel történő ellátás,
- védelmi célú építmények fenntartása,
- a lakosság kimenekítése, kitelepítése és befogadása,
- gondoskodás a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak (különösen víz-, élelmiszer-, takarmány- és gyógyszerkészletek, állatállomány) és a kritikus infrastruktúrák védelméről,
- a kárterület felderítése, a mentés, az elsősegélynyújtás, a mentesítés és a fertőtlenítés, és az ezekkel összefüggő ideiglenes helyreállítás, továbbá a halálos áldozatokkal kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések,
- a települések kockázatértékelésen alapuló veszélyeztetettségének felmérése,
- a veszélyelhárítási tervezés, szervezés,
- közreműködés a kulturális örökség védett elemeinek védelmében, a vizek kártételei elleni védekezés külön jogszabályban meghatározott feladatainak ellátásában, a menekültek elhelyezésében és ellátásában, továbbá a tűzoltásban, és a nemzetközi szerződésekből adódó tájékoztatás és kölcsönös segítségnyújtás feladatainak ellátásában.

III.I.3. Az iparbiztonság érdekében

A katasztrófavédelmi törvényben és kapcsolódó jogszabályokban megfogalmazott iparbiztonsági feladatok ellátása a veszélyes üzemek felügyelete, a veszélyes áruk szállításának ellenőrzése, a kritikus infrastruktúrák védelme, valamint a nukleárisbaleset-elhárítás szakterülete. A veszélyes üzemekkel kapcsolatos hatósági engedélyezési, felügyeleti,

ellenőrzési feladatok ellátása és az egységes iparbiztonsági hatósági koordinációs rendszer működtetése.

A hatóság tevékenységének célja és lényege, az üzemeltető által adott információk valóságtartalmának megítélése, a súlyos balesetek elkerülése és káros hatásaik csökkentése érdekében megtett intézkedések ellenőrzése. A veszélyeztetettség elemzése, a veszélyhelyzeti tervezés, a havária szervezetek megalakításával, felkészítésével és alkalmazásával kapcsolatos tevékenység, továbbá, hogy az üzemeltető rendelkezik-e a súlyos balesetek következményeinek csökkentéséhez, felszámolásához szükséges eszközökkel.

A külső védelmi tervek készítésének koordinálása a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv és polgármester közreműködésével.

III.I.4. A katasztrófavédelem más sajátos feladatai

III.I.4.a. A Nukleárisbaleset elhárítás

A világban, (Csernobil, Fukusima,) bekövetkezett atomerőmű balesetek tapasztalatai ráirányították a figyelmet az atomenergia békés célokra való felhasználása során bekövetkező radiológiai, vagy nukleáris események elhárítására való felkészülés fontosságára. Egy bekövetkezett esemény következményeinek csökkentéséről és megszüntetéséről az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Rendszer (a továbbiakban: ONER) gondoskodik. Az ONER a lakosság nem tervezett sugárterhelését előidéző események megelőzésében, az ilyen esemény következményeinek csökkentésében és megszüntetésében érintett központi, ágazati, területi és helyi szintű szervek és szervezetek összessége. Az ONER működtetése a nukleáris veszélyhelyzet elleni védekezés tervezése, irányítása és a végrehajtás összehangolása kormányszintű feladat.

Az ONER normál, készenléti, veszélyhelyzeti és helyreállítási működési állapotban tevékenykedik. Feladata: az országos sugárzási helyzet folyamatos figyelése, a radiológiai adatok gyűjtése, ellenőrzése, elemzése, értékelése és jelzése, az ONER riasztási rendszer működtetése, fenntartása, elhárítási intézkedési tervek naprakészen tartása, a lakosság és a nukleárisbaleset-elhárításban érintett szervezetek felkészítése fokozott monitorozás, a lakosság nem tervezett sugárterhelésének előrejelzése.

A Kormány a katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítése és a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolása és irányítása érdekében Katasztrófavédelmi

Koordinációs Tárcaközi Bizottságot (a továbbiakban: kormányzati koordinációs szerv) működtet.[7]

A kormányzati koordinációs szerv döntés-előkészítő és döntéshozó tevékenységéhez szükséges információk biztosítása érdekében Nemzeti Veszélyhelyzet Kezelési Központot, Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszert (a továbbiakban: OSJER) működtet. Az OSJER működésének összehangolását és szakmai munkájának irányítását a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter végzi.

III.I.4.b. A veszélyes anyagok szállításának felügyelete

A veszélyes szállítmányok mindennapi ellenőrzésének és hatósági ügyek, illetve az alkalmanként jelentkező egyeztetési feladatok végrehajtása érdekében a szakterület szoros együttműködést tart fenn mind a társszervekkel, mind a szakmai szervezetekkel.

Az ellenőrzések szoros együttműködésben kerülnek végrehajtásra a társhatóságokkal így a Nemzeti Közlekedési Hatósággal, a Nemzeti Adó-és Vámhivatallal, az Országos Rendőr-főkapitányság és a megyei rendőr-főkapitányságokkal, a vízi, a légi rendészeti rendőrkapitányságokkal, stb., mely hatékonyságát a veszélyes áruk szállításának ellenőrzése mind a négy szállítási forma (közút, vasút, vízi, légi) tekintetében egy időben, közös erőkkel történő végrehajtása biztosítja.

E közös műveletek célja az illegális nemzetközi és belföldi veszélyes szállítmányok felderítése, a rejtett vagy szabálytalan veszélyes áru szállítások feltárása, valamint a szállítási alágazatonkénti nyomon követése, különös tekintettel a Magyarország területére belépő szállítmányok ellenőrzésére vonatkozóan.

Mivel a veszélyes árut szállító járművek katasztrófavédelmi ellenőrzéséhez speciális szakmai ismeretetek szükségesek, ezért a veszélyes áru szállítás ellenőrzését végző állomány képzését, az ellenőri munkára történő felkészítését minden katasztrófavédelmi igazgatóságon folyamatosan kell végezni. Ez biztosíthatja, a hatékony ellenőrzés folyamatosságát.

III.I.4.c. Kritikus infrastruktúra védelem

A kritikus infrastruktúra: a *"létfontosságú infrastruktúrákhoz azok a fizikai és információs-technológiai berendezések, hálózatok, szolgáltatások és eszközök tartoznak, amelyek összeomlása vagy megsemmisítése súlyos következményekkel járhat a polgárok egészsége, védelme, biztonsága és gazdasági jóléte, illetve a tagállamok kormányainak hatékony működése szempontjából*." Alapvető tulajdonságai: interdependencia – egymástól való

[7] 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról

függőség; informatikai biztonság – kiemelt terület, informatizált munkafolyamatok; üzemeltetés – sajátosságok, egyedi jelleg; dominóelv – láncreakciószerű sérülés/károsodás; leggyengébb láncszem & rész-egész elv – összekapcsolódó hálózatok stabilitása a leggyengébb elem erősségétől függ. A tevékenység a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló törvényben[8] meghatározottak alapján folyik.

III.II. A megelőzés feladatai, hatósági tevékenység

Megelőzés: *minden olyan tevékenység vagy előírás alkalmazása, amely a katasztrófát előidéző okokat megszünteti vagy minimálisra csökkenti, a károsító hatás valószínűségét a lehető legkisebbre korlátozza.* [9]

A megelőzés csak egy szakasza a komplett katasztrófavédelemnek. Ez a szakasz, ha lehet mondani szinte a legfontosabb része a folyamatnak, mivel a technikai, természeti és egyéb változásokat követve kell a megelőzési intézkedéseket megtervezni és végrehajtani. A megelőzési intézkedések alapját képezi még a korábbi védekezések, beavatkozások értékelése, elemzése.

A megelőzési időszak lényeges feladatai:

- integrált veszélyelemzés, kockázatértékelés és hatásvizsgálat,
- az elemzések alapján a katasztrófa elleni védelem modellezése,
- a katasztrófa elleni védelem cél-, feladat-, és szervezetrendszerének meghatározása,
- a jogszabályok, szabályozók megalkotása vagy a már meglévők módosítása,
- a kapcsolódó projectek elkészítése, beindítása és megvalósítása,
- a katasztrófavédelmi (veszély-elhárítási) tervek kidolgozása, napra készen tartása,

[8] 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről

[9] a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 3. § 16. pont.

- a katasztrófavédelmi hatósági, szakhatósági tevékenység feltételeinek megteremtése, a tevékenység beindítása, végzése,
- a katasztrófavédelmi oktatás, képzés, kiképzés, felkészítés és felkészülés feltételeinek megteremtése, beindítása, folyamatos végzése,
- a nyilvánosság biztosítása, a katasztrófavédelmi (veszélyhelyzeti) kommunikáció rendszerének kialakítása, feltételeinek megteremtése,
- a tudományos tevékenység, a kutatás-fejlesztés irányainak meghatározása, feltételeinek megteremtése, folyamatos végzése,
- a nemzetközi tájékoztatás, koordináció és együttműködés megszervezése és folyamatos végzése.

Hatósági és műveletelemzési tevékenység:

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek integrált rendszerben történő működéséhez igazodva 2012. október 1-jétől a hatósági tevékenység végzése is összehangolt és központi szinten koordinált módszerrel zajlik. Ennek hatékony biztosítása érdekében a területi és helyi szinten folytatott hatósági tevékenység felügyelete a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságon, egy-egy önálló főosztály feladatkörébe utalva valósul meg. Mindez elősegíti a hatósági feladatok átlátható, nyomon követhető, egységes és eredményes ellátását.

A katasztrófavédelem komplex rendszerének célkitűzése az emberi élet- és anyagi javak védelme, a katasztrófák megelőzése, gyors és professzionális kezelése, valamint a helyreállítási munkálatok mielőbbi, szakszerű elvégzése. A megelőzési feladatokhoz kapcsolódóan kiemelt szerepet kap az időszakos prognóziskészítési tevékenység, amelynek célja, hogy a korábbi évek, hazai és nemzetközi tapasztalatok, valamint szakmai előrejelzések alapján előrevetítse az egyes időszakokban várható, nagy valószínűséggel bekövetkezhető eseménytípusokat, amelyekre a felkészülési és felkészítési tevékenységet alapozni lehet.

A tapasztalatok feldolgozása és gyakorlatba történő átültetése céljából a művelet-elemzési tevékenység fejlesztése is prioritásként jelentkezik a katasztrófavédelem feladatrendszerében. A művelet-elemzés célja rávilágítani olyan eseményekre, tapasztalatokra, jó gyakorlatokra, amelyek széleskörű szakmai érdeklődésre adnak okot, illetve olyan jelentőséggel bírnak, amely a vonatkozó szabályzók módosítását indokolja.

III.III. A beavatkozás időszakának feladatai

Veszélyhelyzetkezelése: összetett folyamat, amely felöleli az érintett fizikai vagy elméleti terület minden olyan elemét, amelybe való beavatkozással a veszélyhelyzet kialakulásának valószínűségét csökkenteni vagy a következményeket mérsékelni tudjuk.

A veszélyhelyzetkezelés főbb feladatai:

- az esemény észlelése, értesítés és bejelentés az eseményről,
- az értesítés és bejelentés fogadása, reagálás az eseményre,
- az elsődleges beavatkozásra kijelölt (alkalmas) erők és eszközök értesítése, riasztása, azonnali élet- és műszaki mentés,
- az esemény figyelemmel kísérése, a kialakult helyzet elemzése, értékelése, a további feladatok meghatározása érdekében prognózis elkészítése,
- az operatív vezetés/irányítás szervezeti aktivizálása és működtetése,
- a helyzet minősítése, a tényállás megállapítása, kihirdetése, a szükséges rendkívüli intézkedések bevezetése,
- az integrált védelmi rendszer aktivizálása, működtetése,
- a lakosság riasztása és tájékoztatása,
- veszélyhelyzeti lakosság- és környezetvédelmi intézkedések foganatosítása,
- veszélyhelyzeti közigazgatás, közszolgálat és közszolgáltatási kötelezettség bevezetése,
- veszélyhelyzeti gazdálkodási (költségvetési) intézkedések bevezetése,
- veszélyhelyzeti közrend- és közbiztonsági, vagyonvédelmi, egészségügyi, szociális és járványügyi, igazságszolgáltatási stb. intézkedések foganatosítása,
- nemzetközi segítségnyújtás kérése, elfogadása, a segítségnyújtó erők alkalmazása.

1. számú ábra. A nemzeti védekezés időszakai (Forrás: Dr. Endrődi István)[10]

III.IV. A helyreállítás időszakának feladatai

Helyreállítás idejének meghatározása igen nehéz, s a terjedelmét sem lehet egyértelműen meghatározni. A védekezés időszakát követően – illetve már az alatt is – egy harmadik, meghatározó feladatsor a következmények felszámolása és a helyreállítás. Azzal együtt is, hogy a Katasztrófavédelmi törvény és végrehajtási rendeletei szinte kizárólag a

[10] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

helyreállításról szólnak, ebben az időszakban több olyan feladat is megjelenik, amely a polgári védelmi feladatokból erre az időszakra levezetett.

Főbb feladatok:

- a különleges jogrendi időszak (veszélyhelyzet) fenntartásának vagy megszüntetésének mérlegelése, a döntésnek megfelelően a szükséges intézkedések foganatosítása,
- további élet- és vagyonmentés,
- kárfelszámolás (műszaki, környezeti, stb.) végrehajtása,
- közegészségügyi és járványügyi, állategészségügyi és növényvédelmi rendszabályok foganatosítása,
- a kimenekített, kitelepített intézményrendszer és a lakosság visszatelepítése,
- a közigazgatási rendszer normalizálása,
- a közszolgálat, a közszolgáltatás és a közellátás normalizálása,
- a kárenyhítést, a helyreállítást és az újjáépítést szolgáló rendkívüli intézkedések fenntartása,
- a szükséges hatósági és szakhatósági tevékenységek végzése,
- kegyeleti eljárás és lelki gondozás végzése,
- ingyenes jogsegélyszolgálat működtetése,
- felelősségvizsgálat lefolytatása és megállapítása,
- kártérítési kötelezettség és jogosultság megállapítása,
- különleges szociális ellátás, anyagi és dologi segélyezés végzése,
- folyamatos lakossági tájékoztatás és kontroll biztosítása,
- kárenyhítés,
- helyreállítás,
- újjáépítés,
- a tapasztalatok gyűjtése és összegezése,
- a nemzetközi tájékoztatási, adatszolgáltatási és ellenőrzési kötelezettségek teljesítése.

III.V. A különleges jogrend bevezetése időszakában végzett tevékenység sajátosságai

Adódhatnak olyan helyeztek, amikor az emberek életének, testi épségének, anyagi javainak az épített környezet értékeinek, stb. védelme érdekében a normális jogrendtől eltérő intézkedések, jogszabályok szerint kell szabályozni a társadalmi együttélést, korlátozni az

emberi jogokat. Ezek csakis kivételes esetekben lehetségesek egy jogállamban. Az ilyen intézkedések bevezetését valamilyen veszélyeztetés váltja ki, s annak elmúltát követően az állam ilyen irányú beavatkozása megszűnik és minden visszatérhet a normális életet meghatározó szabályozás keretei közé. A különleges jogrend tehát az állam életének olyan időszaka, amikor az állampolgárok életének, anyagi javainak valamint az ország szuverenitásának, területi integritásának védelme érdekében a normál jogrendtől eltérő intézkedések hozhatóak, rendeleti úton lehet kormányozni, és akár az állampolgári jogokat korlátozó döntéseket is lehet hozni. Különleges jogrendben az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel, az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható. A különleges jogrendet a különleges jogrend bevezetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn.

A társadalom életébe ilyen mértékű beavatkozás csak és kizárólag törvényi felhatalmazás alapján lehetséges. Az 1949. évi XX. törvénnyel kihirdetett Alkotmány 19. § (3) bekezdés i) alpontjában csak 1989-et követően került be a katasztrófák esetén kihirdethető szükségállapot.

„i) az alkotmányos rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos erőszakos cselekmények, elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén (a továbbiakban együtt: szükséghelyzet) szükségállapotot hirdet ki;”[11]

Magyarország Alaptörvénye Különleges Jogrend címszó alatt foglalja össze azokat az eseményeket, mely a normális szabályozástól eltérő intézkedések bevezetését és fenntartását igénylik. Az Alaptörvény ezzel a honvédelmi törvény szabályozási rendszeréből kiemeli a polgári védelmi feladatokat. A nagyobb katasztrófák esetén a kormány az alábbiakra jogosult:

(1) A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

(2) A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

[11] Dr. Schweikhardt Gotthilf: Katasztrófavédelmi igazgatás, NKE egyetemi jegyzet 2013. 16. oldal

(3) A Kormány (2) bekezdés szerinti rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja.
(4) A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.[12]
az Alaptörvény 53. cikkében meghatározott intézkedések vezethetők be 15 napig, illetve a veszélyhelyzet megszűnéséig. Az Alaptörvény 53. cikkében meghatározott veszélyhelyzet tartalmát a Katasztrófavédelmi törvény fogalmazza meg.

A Kat. 44.§. alapján a veszélyhelyzet az Alaptörvény 53. Cikkében meghatározott olyan helyzet, amelyet különösen a következő események válthatnak ki:

a) elemi csapások, természeti eredetű veszélyek, különösen:

aa) árvízvédekezés során, ha az előrejelzések szerint az áradó víz az addig észlelt legmagasabb vízállást megközelíti és további jelentős áradás várható, vagy elháríthatatlan jégtorlasz keletkezett, vagy töltésszakadás veszélye fenyeget,

ab) belvízvédekezés során, ha a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet és a veszélyeztetés olyan mértékű, hogy a kár megelőzése, az újabb elöntések elhárítása meghaladja az erre rendelt szervezetek védekezési lehetőségeit,

ac) több napon keresztül tartó kiterjedő, folyamatos, intenzív, megmaradó hóesés vagy hófúvás,

ad) más szélsőséges időjárás következtében az emberek életét, anyagi javait a lakosság alapvető ellátását veszélyeztető helyzet következik be,

ae) földtani veszélyforrások.

b) ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek, különösen:

ba) a veszélyes anyagokkal és hulladékokkal történő tevékenység során a szabadba kerülő anyag az emberi életet, egészséget, továbbá a környezetet tömeges méretekben és súlyosan veszélyezteti,

bb) nem tervezett radioaktív kiszóródás és egyéb sugárterhelés, amely a biztonságot kedvezőtlenül befolyásolja és a lakosság nem tervezett sugárterhelését idézi elő.

c) egyéb eredetű veszélyek, különösen:

ca) tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány,

cb) ivóvíz célú vízkivétellel érintett felszíni és felszín alatti vizek haváriaszerű szennyezése,

cc) bármely okból létrejövő olyan mértékű légszennyezettség, amely a külön jogszabályban meghatározott riasztási küszöbértéket meghaladja,

[12] Magyarország Alaptörvénye 53. cikk. A veszélyhelyzet

cd) a kritikus infrastruktúrák olyan mértékű működési zavara, melynek következtében a lakosság alapvető ellátása több napon keresztül, vagy több megyét érintően akadályozott.

A különböző veszélyek elleni védekezés gyakran a normál körülményektől eltérő munkafolyamatok megoldását igénylik.

A Kormány rendeleteinek kihirdetésére veszélyhelyzetben is a jogalkotásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. Halasztást nem tűrő esetben a Kormány rendeletei a közszolgálati (országos, területi és helyi) műsorszórók útján is kihirdethetők (a továbbiakban: rendkívüli kihirdetés), és a nap meghatározott időpontjától hatályba léptethetők. Az így kihirdetett rendeletet a Magyar Közlöny legközelebbi számában meg kell jelentetni. A rendkívüli kihirdetéssel kihirdetett rendeletet a kihirdetés napján vagy az azt követő napon megjelenő országos és helyi napilapokban meg kell jelentetni. Amennyiben a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy ha a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter – legfeljebb a veszélyhelyzet fennállásáig – miniszteri biztost nevezhet ki.

A településen a polgármestertől a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője (az igazgató) által kijelölt személy, a helyszínre érkezésekor átveszi. A települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi, megyei közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja. Ennek keretében nem foglalhat állást az önkormányzati intézmények átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti. Veszélyhelyzetben az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője rendeli el.

Veszélyhelyzet esetén rendeletben az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg. A közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó törvény rendelkezései közül rendelettel eltérő rendelkezések vezethetők be, melyek többek között érinthetik:

- a hatáskör és illetékesség megállapítását,
- az eljáró közigazgatási hatóság kijelölésének rendjét,
- az ügyintézési és egyéb határidőt,
- a jogorvoslat rendjét,
- a végrehajtás szabályait.

Rendeletben előírható még, hogy a termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a gazdasági

tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére, szerződéskötési kötelezettséget írhat elő. A szerződéskötési kötelezettség hatálya alá tartozó termékek és szolgáltatások körét a rendelet határozza meg.

A veszélyhelyzet súlyosbodásának közvetlen veszélye esetén, annak megelőzése céljából gazdálkodó szervezet működése a Magyar Állam felügyelete alá vonható.

2. számú ábra. Magyarország veszélyeztetettsége (Forrás: BM. OKF)[13]

Veszélyhelyzetben az alábbi intézkedések foganatosíthatók:

- a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott tartamára, vagy meghatározott területére (útvonalra) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható,
- korlátozni lehet a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodását (a korlátozást és időtartamát a rádió, a televízió, a sajtó és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni),
- elrendelhető, hogy közterületen rendezvény, nyilvános gyűlés megtartását a rendőrség a védelmi érdekek sérelme esetén megtiltsa,
- elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia (a továbbiakban: kitelepítés), egyben kijelölhető a lakosság új tartózkodási helye. (A lakosság elszállításáról a polgármester a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével gondoskodik. A kitelepítés és kimenekítés során a kötelezés ellenére lakóhelyén maradó személlyel szemben az intézkedés foganatosítására jogosult rendvédelmi szerv jár el.).
- elrendelhető: az ország meghatározott területére történő belépés, az ott tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése, hogy az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad, hogy az ország meghatározott területéről történő kilépés csak a mentesítést követően engedélyezhető,
- elrendelhető a vasúti, közúti, vízi, légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek, raktárak igénybevétele vagy használatának korlátozása,
- elrendelhető az ideiglenes polgári védelmi szolgálat ellátása,

[13] www.katasztrofavedelem.hu

- elrendelhető az élet- és vagyonmentés érdekében a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki eszköz és földmunkagép igénybevétele,
- a veszélyhelyzet elhárításához szükséges mértékben – kártalanítás mellett – elrendelhető az ingatlan igénybevétele, illetve az építmény részleges vagy teljes bontása (amennyiben az a veszély elhárítása vagy további veszély megelőzése érdekében feltétlenül szükséges).

A veszélyhelyzetet el nem érő állapot a katasztrófaveszély.[14] Ebben az időszakban még nem következett be, de várható a katasztrófa bekövetkezése. A katasztrófaveszély fogalma az alábbiakban foglalja össze ennek az állapotnak a tartalmát:

olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot. Katasztrófaveszély esetére a Katasztrófavédelmi törvény feljogosítja a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (továbbiakban: BM. OKF) Főigazgatóját, hogy a Belügyminiszter által jóváhagyott Központi Veszély-elhárítási Terv alapján, a katasztrófavédelmi feladatok ellátása keretében, azonnal intézkedjen:

- az emberi élet,
- a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak,
- a létfontosságú rendszerek (kritikus infrastruktúra) védelme,
- a lakosság alapvető ellátásának biztosítása,
- a bekövetkezhető katasztrófa következményeinek lehető legkisebbre csökkentése érdekében.

A honvédségi erők igénybevétele a szükséges létszámnak megfelelően a Honvéd Vezérkar főnöke, a honvédelemért felelős miniszter, illetve a Kormány döntése alapján történik. A BM OKF Főigazgatója a megtett intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja a katasztrófák elleni védekezésért felelős minisztert.

Ellenőrző kérdések:

- *Ismertesse a katasztrófavédelem feladatrendszerét.*
- *Ismertesse a katasztrófavédelem polgári védelmi feladatait.*
- *Ismertesse a megelőzés feladatait.*
- *Mutassa be a katasztrófavédelem helyreállítási feladatait.*
- *Ismertesse a katasztrófavédelem veszélyhelyzeti feladatait.*

[14] 2011. évi CXXVIII. törvény 43. §.

Ellenőrző kérdésekre adandó válaszok:

1. A katasztrófavédelem feladatrendszere az új jogszabályok szellemében kerültek kidolgozásra. A katasztrófavédelmi törvény nyolc fejezetben taglalja a katasztrófavédelem irányítási rendszerét, a katasztrófavédelemben résztvevő állami, gazdálkodási, hivatásos és magánszemélyek feladatait, a veszélyes anyagok által okozott balesetek elleni védekezést, a veszélyhelyzet részletszabályait, a polgári védelmi feladatokat és a védekezésben résztvevők kötelezettségeit, általános szabályait.

2. A polgári védelem katasztrófavédelmi feladatai az alábbiakat foglalják magukba:

- *a lakosság felkészítése a védekezés során irányadó magatartási szabályok,*
- *a polgári védelmi szervezetek létrehozása és felkészítése, valamint a működéshez szükséges anyagi készletek biztosítása,*
- *a tájékoztatás, figyelmeztetés, riasztás,*
- *az egyéni védőeszközökkel történő ellátás,*
- *védelmi célú építmények fenntartása,*
- *a lakosság kimenekítése, kitelepítése és befogadása,*
- *gondoskodás a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak (különösen víz-, élelmiszer-, takarmány- és gyógyszerkészletek, állatállomány) és a kritikus infrastruktúrák védelméről,*
- *a kárterület felderítése, a mentés, az elsősegélynyújtás, a mentesítés és a fertőtlenítés, és az ezekkel összefüggő ideiglenes helyreállítás, továbbá a halálos áldozatokkal kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések,*
- *a települések kockázatértékelésen alapuló veszélyeztetettségének felmérése,*
- *a veszélyelhárítási tervezés, szervezés,*
- *közreműködés a kulturális örökség védett elemeinek védelmében, a vizek kártételei elleni védekezés külön jogszabályban meghatározott feladatainak ellátásában, a menekültek elhelyezésében és ellátásában, továbbá a tűzoltásban, és a nemzetközi szerződésekből adódó tájékoztatás és kölcsönös segítségnyújtás feladatainak ellátásában.*

3. A megelőzési időszak lényeges feladatai:

- *integrált veszélyelemzés, kockázatértékelés és hatásvizsgálat,*
- *az elemzések alapján a katasztrófa elleni védelem modellezése,*
- *a katasztrófa elleni védelem cél-, feladat-, és szervezetrendszerének meghatározása,*
- *a jogszabályok, szabályozók megalkotása vagy a már meglévők módosítása,*
- *a kapcsolódó projectek elkészítése, beindítása és megvalósítása,*
- *a katasztrófavédelmi (veszély-elhárítási) tervek kidolgozása, napra készen tartása,*
- *a katasztrófavédelmi hatósági, szakhatósági tevékenység feltételeinek megteremtése, a tevékenység beindítása, végzése,*
- *a katasztrófavédelmi oktatás, képzés, kiképzés, felkészítés és felkészülés feltételeinek megteremtése, beindítása, folyamatos végzése,*
- *a nyilvánosság biztosítása, a katasztrófavédelmi (veszélyhelyzeti) kommunikáció rendszerének kialakítása, feltételeinek megteremtése,*
- *a tudományos tevékenység, a kutatás-fejlesztés irányainak meghatározása, feltételeinek megteremtése, folyamatos végzése,*
- *a nemzetközi tájékoztatás, koordináció és együttműködés megszervezése és folyamatos végzése.*

4. Helyreállítási feladatok:

- *a különleges jogrendi időszak (veszélyhelyzet) fenntartásának vagy megszüntetésének mérlegelése, a döntésnek megfelelően a szükséges intézkedések foganatosítása,*
- *további élet- és vagyonmentés,*
- *kárfelszámolás (műszaki, környezeti, stb.) végrehajtása,*
- *közegészségügyi és járványügyi, állategészségügyi és növényvédelmi rendszabályok foganatosítása,*
- *a kimenekített, kitelepített intézményrendszer és a lakosság visszatelepítése,*
- *a közigazgatási rendszer normalizálása,*

- *a közszolgálat, a közszolgáltatás és a közellátás normalizálása,*
- *a kárenyhítést, a helyreállítást és az újjáépítést szolgáló rendkívüli intézkedések fenntartása,*
- *a szükséges hatósági és szakhatósági tevékenységek végzése,*
- *kegyeleti eljárás és lelki gondozás végzése,*
- *ingyenes jogsegélyszolgálat működtetése,*
- *felelősségvizsgálat lefolytatása és megállapítása,*
- *kártérítési kötelezettség és jogosultság megállapítása,*
- *különleges szociális ellátás, anyagi és dologi segélyezés végzése,*
- *folyamatos lakossági tájékoztatás és kontroll biztosítása,*
- *kárenyhítés,*
- *helyreállítás,*
- *újjáépítés,*
- *a tapasztalatok gyűjtése és összegezése,*
- *a nemzetközi tájékoztatási, adatszolgáltatási és ellenőrzési kötelezettségek teljesítése.*

5. *A veszélyhelyzetkezelés főbb feladatai:*

- *az esemény észlelése, értesítés és bejelentés az eseményről,*
- *az értesítés és bejelentés fogadása, reagálás az eseményre,*
- *az elsődleges beavatkozásra kijelölt (alkalmas) erők és eszközök értesítése, riasztása, azonnali élet- és műszaki mentés,*
- *az esemény figyelemmel kísérése, a kialakult helyzet elemzése, értékelése, a további feladatok meghatározása érdekében prognózis elkészítése,*
- *az operatív vezetés/irányítás szervezeti aktivizálása és működtetése,*
- *a helyzet minősítése, a tényállás megállapítása, kihirdetése, a szükséges rendkívüli intézkedések bevezetése,*
- *az integrált védelmi rendszer aktivizálása, működtetése,*
- *a lakosság riasztása és tájékoztatása,*
- *veszélyhelyzeti lakosság- és környezetvédelmi intézkedések foganatosítása,*
- *veszélyhelyzeti közigazgatás, közszolgálat és közszolgáltatási kötelezettség bevezetése,*
- *veszélyhelyzeti gazdálkodási (költségvetési) intézkedések bevezetése,*
- *veszélyhelyzeti közrend- és közbiztonsági, vagyonvédelmi, egészségügyi, szociális és járványügyi, igazságszolgáltatási stb. intézkedések foganatosítása,*
- *nemzetközi segítségnyújtás kérése, elfogadása, a segítségnyújtó erők alkalmazása.*

IV. A Katasztrófavédelem szervezeti rendszere

IV.I. Nemzetközi követelmények és kapcsolati pontok

A nemzetközi szerződések alapján széles körű bilaterális és multilaterális kapcsolatok kerültek kialakításra, az ENSZ OCHA, az EU, a NATO szakmai szervezeteivel, valamint a KIV-vel kapcsolatos uniós (CIWIN, ERN, CIP POC) szervezetekkel. A NATO CEPC munkájában állandó képviseletet ellátó összekötő, valamint a NATO CEPC alá tartozó polgári védelmi bizottság (CPG) munkájában a nemzeti szakmai képviseletet ellátó személy került kijelölésre. Az EU és a NATO polgári védelmi gyorsriasztó és információs rendszereivel való kapcsolattartás folyamatos. A BM. OKF érintett szakmai szervezetei útján kapcsolatot tart az Európai Unió Bizottságának Humanitárius és Polgári Védelmi Főigazgatóságával (DG ECHO), a NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezéssel (CEP), az ENSZ Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalával (OCHA), valamint több regionális nemzetközi szervezettel. Emellett részt vesz az EU Polgári Védelmi Főigazgatók ülésein, a NATO Polgári Veszélyhelyzeti Bizottság plenáris ülésén (CEPC), ellátja az EU PROCIV Tanácsi Polgári Védelmi Munkacsoport, valamint a NATO CEP munkájával összefüggő hazai koordinációt, a NATO CPC képviseletét, valamint az ENSZ ISDR Katasztrófa Megelőzési Nemzeti Fórum elnöki feladatait. Továbbá koordinálja a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtást, szervezi a Helsinki Egyezmény alapján a nemzeti kapcsolattartó pont munkáját, ellátja a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség Nemzeti Riasztási Pont feladatait. Nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás keretében a külföldi államoknak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz vagy közvetlenül Magyarország Kormányához intézett, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítség kérése nyomán, a mentéshez és a katasztrófa következményeinek a felszámolásához, a szükséges anyagokat és információkat átadja. A Kormány felhatalmazása alapján eszközöket és mentőcsapatokat biztosít szükség esetén a kérő ország megsegítésére. Magyarországi segítség kérés esetén biztosítja a nemzetközi segélyszállítmány fogadását, elősegíti kapacitásai függvényében a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását;

IV.II. Felsőszintű irányítás, koordináció

IV.II.1. A kormány

A katasztrófavédelmi törvény meghatározza, hogy a katasztrófavédelem irányítása a szakirányítást végző kormányzati szerveken keresztül valósul meg. Ezzel egyértelművé válik, hogy a kormány közvetlenül végzi irányítási feladatait. A kormány feladatai közé tartozik a katasztrófavédelmi rendszer működtetése és az ahhoz szükséges gazdasági feltételek megteremtése, mint ahogy a polgári védelmi szerveztek működéséhez szükséges pénzügyi feltételek biztosítása is. A nemzetközi segítségnyújtás igénybe vétele, valamint az abban való részvétel a kormány kompetenciájába tartozik.

A Kormány szervezi a katasztrófák elleni védekezés irányítását és a végrehajtás összehangolását, a tervezés kormányszintű feladatainak végrehajtását, a katasztrófák következményeinek felszámolására való felkészülés, a megelőzés és a végrehajtás, valamint a helyreállítás feladatainak tárcák közötti koordinációját. E koordináció érdekében létrehozták a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságot (továbbiakban: KKB).

A kormány feladata továbbá, hogy összehangolja a katasztrófavédelemmel összefüggő oktatási, képzési, tudományos kutatási és műszaki fejlesztési tevékenységet, meghatározza a Kormány tagjainak és a védekezésben érintett állami szerveknek a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait, létrehozza az országos katasztrófavédelmi információs rendszert. Megköti a katasztrófákkal kapcsolatos kölcsönös tájékoztatásra és segítségnyújtásra, valamint a megelőzés területén történő együttműködésre irányuló nemzetközi egyezményeket.

A kormány készíti elő kihirdetésre a katasztrófavédelmi törvényben meghatározott okok kapcsán kialakult veszélyhelyzet esetén bevezetésre kerülő rendeletek tervezeteit.

A veszélyhelyzet kihirdetését igénylő méretű katasztrófa-helyzetben rendeletben kihirdeti a veszélyhelyzetet, és dönt az ország egész területének vagy meghatározott részének katasztrófa sújtotta területté nyilvánításáról. Rendeleti úton bevezeti a veszélyhelyzetben alkalmazandó szabályokat, ennek keretében gondoskodik az államháztartás körében szükséges átmeneti intézkedések megtételéről, és az Országgyűlés ezzel kapcsolatos tájékoztatásáról. Közvetlen katasztrófaveszély vagy katasztrófa esetén a Kormány elrendelheti a polgári védelmi szervezetek egyidejű alkalmazását. Intézkedik a Magyar Honvédség, illetve a rendvédelmi szervek bevonásáról, és ha a védekezéshez vagy a következmények felszámolásához a Magyar Honvédség béke időszaki állományának erői, eszközei nem elegendőek, dönthet a tartalékos hadkötelesek igénybevételéről.[15]

A kormány javasolja az éves költségvetésben a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásra fordítható előirányzat mértékét, és kialakítja a nemzetközi segítségnyújtásban történő magyar

[15] 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről

részvétel rendszerét. A veszélyhelyzetet meghaladó méretű katasztrófa esetén kezdeményezi a szükségállapot kihirdetését.

3. számú ábra. A katasztrófavédelem irányítási rendszere Magyarországon (Forrás: Dr. Endrődi István)[16]

IV.II.2. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter feladatai

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter: Magyarország Belügyminisztere.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter feladatai:

- A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter felelős az irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv működtetéséért.
- A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter kinevezi, illetve felmenti a közvetlen irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjét, gyakorolja felette a munkáltatói jogokat,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének javaslatára kinevezi, illetve felmenti a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének helyettesét, vagy helyetteseit,
- elrendeli a Kormány egyidejű tájékoztatása mellett a PV szervezetek részleges alkalmazását,
- dönt az Országgyűlés által az éves költségvetésben a nemzetközi segítségnyújtásra hatáskörébe utalt előirányzat felhasználásáról,
- háromévente jelentést készít az Országgyűlésnek és a Kormánynak a főbb természeti csapásokra, és az ember okozta katasztrófákra kiterjedő kockázatelemzésekről, a katasztrófák elleni védekezésre történő felkészülés helyzetéről, illetve a védekezésről,
- gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (NATO CEP) katasztrófavédelmi feladatainak hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, az EU polgári védelmi tevékenységének hazai koordinálásáról és végrehajtásáról,
- biztosítja a kapcsolattartást és a képviseletet az EU intézményeiben,
- a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve részt vesz a nemzetközi segítségnyújtásban,
- felelős a kritikus infrastruktúrák védelméért a katasztrófák elleni védekezés területén,

[16] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

– jóváhagyja a központi veszély elhárítási tervet.

IV.II.3. Kormányzati koordináció

A Kormány a katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítése és a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolása és irányítása érdekében kormányzati koordinációs szervet (a továbbiakban: kormányzati koordinációs szerv) működtet.

A 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról[17].

A katasztrófavédelmi koordinációs tárcaközi bizottság feladatai:

- A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság a katasztrófák elleni felkészüléssel, védekezéssel és helyreállítással kapcsolatos feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 8. §-ában meghatározottak szerint látja el.
- A KKB elnöke a belügyminiszter.
- A KKB elnök-helyettese az elnök által kijelölt tag.
- A KKB tagjai a honvédelmi miniszter, a közigazgatási és igazságügyi miniszter, a külügyminiszter, a nemzetgazdasági miniszter, az emberi erőforrások miniszter, a nemzeti fejlesztési miniszter és a vidékfejlesztési miniszter által kijelölt állami vezető. A KKB tagjai díjazásban nem részesülnek.
- **A KKB ülésén állandó jelleggel tanácskozási joggal részt vesz:**
    a) a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BMOKF) főigazgatója,
    b) az országos rendőrfőkapitány,
    c) a Honvéd Vezérkar főnöke,
    d) a KKB Tudományos Tanácsának elnöke,
    e) a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központjának (KKB NVK) vezetője, valamint
    f) a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője.
- **A KKB ülésén a KKB elnökének döntése és meghívása alapján tanácskozási joggal vesz részt:**

[17] 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról

a) a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal főigazgatója,
b) a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka,
c) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói,
d) a KKB NVK-vezető szakmai helyettese,
e) a Nemzeti Közlekedési Hatóság elnöke,
f) az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH) főigazgatója,
g) az országos főállatorvos,
h) az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke,
i) az Országos Mentőszolgálat főigazgatója,
j) az országos tisztifőorvos,
k) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke,
l) a Nemzeti Környezetügyi Intézet főigazgatója,
m) az Országos Vízügyi Főigazgatóság főigazgatója,
n) az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség főigazgatója, valamint
o) azon megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, akit a KKB napirendjén szereplő kérdés érint.

4. számú ábra. A kormányzati irányítás rendszere (Forrás: Dr. Endrődi István)[18]

IV.III. A katasztrófavédelem irányításának szakmai szervei

A BM OKF a Katasztrófavédelmi törvényben, a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvényben (a továbbiakban: Ttv.), valamint más, a vonatkozó jogszabályokban meghatározott közfeladatokat látja el. Alapvető rendeltetése a lakosság élet- és vagyonbiztonságának, a nemzetgazdaság és a létfontosságú rendszerek és létesítmények biztonságos működésének védelme, a katasztrófák hatósági megelőzése, a katasztrófaveszély-helyzetben, valamint tűz- és káresetek esetén a mentés végrehajtása, a védekezés megszervezése és irányítása, a káros következmények felszámolása, a helyreállítás-újjáépítés megvalósítása.

IV.III.1. Az OKF szervezeti felépítése feladatai

[18] Dr. Endrődi István: Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

Az OKF szervezeti felépítése, a szervezeti elemek feladatinak meghatározása, és a működési rend kialakítás érdekében a főigazgató elkészítette a Belügyminiszter pedig jóváhagyta az 1/2013. (IV. 24.) BM OKF utasítása a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról szóló rendelkezést.
Az OKF szervezeti felépítését az alábbi ábrán mutatom be.

5. számú ábra A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek felépítése (Forrás: BM. OKF)[19]

A BM OKF rendeltetésének betöltése érdekében:

- iparbiztonsági, tűzvédelmi, polgári védelmi hatósági jogköröket gyakorol;
- veszélyhelyzetek megelőzése érdekében összehangolja más hatóságok tevékenységét;
- a Kattv.-ből adódó feladat- és hatáskörét gyakorolva részt vesz a kritikus infrastruktúrák beazonosításában,
- részt vesz a polgári veszélyhelyzeti tervezésben, a védelmi igazgatásban, a nemzetgazdaság mozgósításában, valamint az állami tartalékgazdálkodásban;
- szabályozza, irányítja, és teljes körűen felügyeli a magyarországi tűzvédelmi rendszert, helyi és területi készenléti hivatásos szervei útján végzi a tűzoltást, a műszaki mentést, a lakosság védelmét, tájékoztatását és riasztását, irányítja az önkormányzati, a létesítményi tűzoltóságok, valamint az önkéntes tűzoltó egyesületek részvételét a tűzoltásban, műszaki mentésben, megyei szinten műveletirányítási tevékenységet végez;
- távközlési, műveletirányítási, informatikai, valamint az egész országot lefedő mérő-érzékelő, lakosságriasztó-rendszereket tart fenn, végzi az ezekkel összefüggő adatkezelést;
- szakmai irányítási jogkört gyakorol a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggésben a polgármester által kijelölt közbiztonsági referensek működése, felkészítése, képzése, továbbá a lakosság felkészítése, riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása tekintetében;
- feladatainak ellátása során együttműködik az állami és önkormányzati szervekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal, civil és karitatív szervezetekkel, azok szövetségeivel, oktatási, tudományos intézményekkel, valamint a rendvédelmi szervekkel, a Magyar Honvédséggel és a biztonságot szolgáló más hatóságokkal;

[19] 1/2013. (IV. 24.) BM OKF utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról 2. számú függeléke, www.katasztrofavedelem.hu

- nemzetközi szerződések alapján széles körű bilaterális és multilaterális kapcsolatokat tart fenn, képviseli Magyarországot az ENSZ OCHA, az EU, a NATO szakmai szervezeteiben, valamint a KIV-vel kapcsolatos uniós (CIWIN, ERN, CIP POC) szervezetekben, nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás keretében a külföldi államoknak nemzetközi segítség kérése nyomán a mentéshez és a katasztrófa következményeinek felszámolásához a szükséges anyagokat és információkat átadja, eszközöket és mentőcsapatokat biztosít;
- szükség esetén biztosítja a nemzetközi segítség fogadását, elősegíti kapacitásai függvényében a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását; biztosítja a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek működési feltételeit, a szükséges felszereléseket, technikai eszközöket és anyagokat,
- országos, megyei, járási, helyi és üzemi önkéntes és kötelezett polgári védelmi szervekkel, a központi rendeltetésű és önkéntes mentőszervezetekkel, valamint jelentős eszközparkkal, kiépült logisztikai háttérrel rendelkezik, működteti a Katasztrófavédelmi Oktatási Központot (a továbbiakban: KOK) és a területi kiképző bázisokat, a Katasztrófavédelem Központi Zenekarát, Múzeumát, és Kutatóintézetét, valamint támogatja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet működtetését, képzését szakmai szempontból véleményezi;

IV.III.1.a. A tűzvédelem irányítása

A közbiztonság meghatározó, szerves részeként működő tűzvédelem célja, hogy a jogszabályok és szabványok segítségével a valós élet valós problémáira nyújtson megfelelő megoldási lehetőségeket, továbbá feladata az, hogy a tűzvédelmi szabályok következetes betartásával és betartatásával védje az állampolgárokat, teremtse meg a tüzek oltását célzó hatékony beavatkozás feltételeit, és mindeközben biztosítsa a beavatkozó állomány alapvető biztonságát.

E célok elérése érdekében feladata:

- a tűzmegelőzés terén megalapozott, hatékony és ügyfélközpontú hatósági, szakhatósági, piacfelügyeleti, tájékoztatási tevékenység végzése,
- a tűzoltói események (tűzesetek, balesetek, egyéb kárelhárítás) során a gyors, hatékony, biztonságos beavatkozás biztosítása,

- a tűzvizsgálatok lefolytatásakor és a beavatkozások elemzése során precíz, minden részletre kiterjedő, a megelőzés és beavatkozás területén is használható következtetések levonására alkalmas munka megvalósítása.

A biztonság, ezen belül a tűzbiztonság megteremtése és megfelelő szinten tartása össztársadalmi feladat, ezért a célok megvalósításához a tűzvédelem terén jelentkező feladatok, az állampolgárok, társszervek, gazdálkodó szervezetek, önkéntes szervezetek, és nem utolsó sorban a létesítményi, önkormányzati tűzoltóságok, továbbá a tűzoltó egyesületek együttműködésével hajtható végre.

A tűzoltási feladat és a műszaki mentés

- **tűzoltási feladat:** a veszélyeztetett személyek mentése, a tűz terjedésének megakadályozása, az anyagi javak védelme, a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele, továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítása;
- **műszaki mentés:** természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a tűzoltóság részéről - a rendelkezésére álló, illetőleg az általa igénybe vett eszközökkel - végzett elsődleges beavatkozói tevékenység.

A tűzoltási, műszaki mentési feladatokat közvetlenül végző, vagy abban közreműködő szervezetek:

- hivatásos tűzoltó parancsnokság: tűzoltási és műszaki mentési, tűzmegelőzési feladatok elvégzésére létrehozott, önálló működési területtel rendelkező hivatásos tűzoltóság;
- katasztrófavédelmi őrs: a hivatásos tűzoltóság elsődleges tűzoltási és műszaki mentési, tűzmegelőzési feladatok elvégzésére létrehozott szervezeti egysége;
- önkormányzati tűzoltó parancsnokság: tűzoltási és műszaki mentési feladatok elvégzésére létrehozott, önálló működési területtel nem rendelkező önkéntes tűzoltóság;
- létesítményi tűzoltó parancsnokság: tűzoltási és műszaki mentési feladatok elvégzésére, gazdálkodó szervezet által létrehozott, önálló működési területtel nem rendelkező tűzoltóság;
- önkéntes tűzoltó egyesület: a székhelye szerinti településen tűzoltási műszaki mentési feladatokban közreműködő egyesület.

IV.III.1.b. A polgári védelem szervezése

Tervezési és Védelmi Igazgatási feladatok:

Kidolgozza a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolásához szükséges veszélyeztetettségi kockázat elemzést, majd ez alapján szakmai javaslatot készít besorolásukkal kapcsolatban. A területi szervek útján koordinálja a települések, katasztrófavédelmi osztályba sorolását, felülvizsgálja a javaslataikat, szükség esetén kezdeményezi a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolást szabályozó BM rendelet módosítását.

A kockázatelemzést végez és a települések valós veszélyeztetettsége alapján a lakosság védelme érdekében meghatározza:

- az elégséges védelmi szint biztosítását,
- a veszély elhárítási tervek elkészítését, felülvizsgálja a tervezés valamennyi szintjét. elkészíti és naprakészen tartja a Központi Veszély elhárítási, a Bevetés-irányítási tervet,
- A megelőzés érdekében koordinálja a supervisori ellenőrzések végrehajtását,
- elemzi, értékeli az ellenőrzés tapasztalatait,
- javaslatot tesz a további ellenőrzések irányaira.
- ellenőrzi a kockázati helyszínek azonosításának eljárását,
- ellátja és koordinálja a szakterületet érintő hatósági, szakhatósági feladatokat.
- rendszeresen frissíti a lakosságvédelmi adatbázist
- részt vesz a hazai és nemzetközi gyakorlatok szakmai előkészítésében, lebonyolításában és értékelésében.
- Kidolgozza a polgári védelmi közép- és hosszú távú fejlesztési koncepcióját

Koordinálja:

- az ár-és belvizek elleni,
- időjárási körülmények hatásai,
- az influenza pandémiával,
- a migrációval kapcsolatos tervezési, és védekezési szakmai feladatokat.

Gyűjti és feldolgozza:

- a veszélyhelyzetek kezelésével kapcsolatos információkat,
- jelentéseket állít össze,

- előkészíti a központi döntések meghozatalához szükséges javaslatokat,
- tájékoztatja a katasztrófavédelemben együttműködő szerveket, szervezeteket.

Közreműködik:

- a szakterülethez utalt együttműködési megállapodások kidolgozásában, felülvizsgálatában.
- a BM OKF és területi szervei értesítésével és készenlétbe helyezésével kapcsolatos feladatok kidolgozásában.
- ellátja a lakosság riasztásával és veszélyhelyzeti tájékoztatásával kapcsolatos tervezési és szervezési feladatokat.
- végzi a védelmi igazgatási szakterülethez kapcsolódó feladatokat.

Műveletirányítási feladatok:

- az önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek megalakítása, felkészítése, és alkalmazásának előkészítése,
- a központi, területi, (megyei mentőcsoportok) járási, települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek létrehozása, felkészítése, és az ehhez szükséges szabályozók megalkotása.
- a mentőcsoportok minősítése és „vizsgáztatása” a Nemzeti Minősítési Rendszer alapján.
- Magyarország hivatalos mentőcsoportja a HUNOR (Hungarian National Organisation for Rescue Services), amely az ENSZ Nemzetközi Kutatás és Mentési Tanácsadó Csoportja (INSARAG) által előírt irányelveknek és módszertanoknak megfelelő nehéz kategóriájú minősítésű szervezet.- létrehozása, alkalmazása,
- a HUSZÁR Mentőszervezet létrehozása, amely az egyes önkéntes területi mentőcsoportokból kiválasztott, speciális szaktudással rendelkezők összessége.
- a katasztrófák elleni védekezés során, a beavatkozás, vagy veszélyhelyzet-kezelés időszakában a HUNOR, a HUSZÁR, valamint a beavatkozó megyei mentőcsoportok, önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek műveleti feladatai- mozgósításuk, alkalmazásuk, irányítása.

IV.III.1.c. Az iparbiztonság felügyeleti rendszere

Az új katasztrófavédelmi törvényben és annak végrehajtási kormányrendeleteiben és miniszteri rendeleteiben meghatározott feladatok ellátására, azzal összhangban a BM OKF-en

2012. január elsejével, valamint az áprilisi szervezet-átalakítással új szervezeti struktúra alakult. Ez három pillérre épül: iparbiztonság, polgári védelem és tűzvédelem. Az iparbiztonsági feladatok ellátására létrehozott országos iparbiztonsági főfelügyelőség tevékenysége négy fő szakterületre terjed ki. Ezek a veszélyes üzemek felügyelete, a veszélyes áruk szállításának ellenőrzése, a kritikus infrastruktúrák védelme, valamint a nukleárisbaleset-elhárítás szakterülete.

A veszélyes üzemekkel kapcsolatos hatósági engedélyezési, felügyeleti, ellenőrzési feladatok és a területi szervek katasztrófavédelmi feladatai a változások értelmében kiterjednek több, eddig nem szabályozott veszélyes tevékenységre. Többek között a küszöbérték alatti üzemekre, a kiemelten kezelendő létesítményekre, veszélyes áru (közúti, vasúti, vízi és légi) szállítás létesítményeire is, továbbá a kritikus infrastruktúrák védelmével kapcsolatos feladatokra és a nukleárisbaleset-elhárítással összefüggő feladatokra. A hatósági eljárási rendszer egyszerűsítését célozta, hogy a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekkel és veszélyes katonai objektumokkal kapcsolatos szakhatósági hatásköre 2012. január elsejével megszűnt.

A katasztrófavédelmi törvény 2012. április 15-én hatályba lépett módosításai értelmében az eljáró hatóság a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) kormányrendelet 4. § (3) bekezdése alapján első fokon a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem és küszöbérték alatti üzem telephelye szerint illetékes területi szerve, másodfokon a központi szerve; a rendelet 5. § (3) bekezdése alapján a rendelet 1. § 3. pont a) alpontja szerinti létesítmények esetén az elsőfokú eljárás lefolytatására a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek az üzemeltető székhelye szerint illetékes területi szerve jogosult. A fentieken túl a törvény alapján létrejött az egységes iparbiztonsági hatósági koordinációs rendszer.

Az új szervezeti struktúrával lehetővé válik a kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos tevékenység ágazatokon belüli és azokon átnyúló szabályozása, a gazdaság működését elősegítő, a létesítmények működésének megzavarásából adódó negatív következmények megelőzése. Ezáltal az ezekre való felkészülés és védelmük, a potenciálisan veszélyes tevékenységek környezetében élő lakosság védelme egy egységesebb biztonságpolitikai szemlélettel kezelhetőbbé válik.

IV.III.1.d. A katasztrófavédelem logisztikai biztosításának rendszere

Gazdasági Főigazgató-helyettesi Szervezet

A gazdasági főigazgató-helyettes ellátja a Költségvetési Főosztály, a Műszaki Főosztály, az Informatikai Főosztály és az Ingatlangazdálkodási, Beruházás Szervezési és Projektelszámolási Főosztály tevékenységének irányítását, működteti a kockázatkezelési rendszert az OKF SZMSZ V.7. fejezetében foglaltak alapján.

A logisztikai biztosítás a BM OKF Gazdasági Ellátó Központján keresztül történik. Ellátja a BM OKF, a területi szervezetei logisztikai biztosítását, és működteti a Központi Raktárbázis tevékenységét. Emellett koordinálja a BM. OKF-el szerződéses viszonyban álló nagy logisztikai központokkal való kapcsolattartást, anyagi-eszköz biztosítás rendjét.

IV.III.1.e. A katasztrófavédelem más sajátos feladatai irányítására létrehozott szervezetek

Hatósági-koordinációs és Művelet-elemzési Főosztály

A hatósági koordinációs feladatkörében ellátja az OKF SZMSZ V.6.5. fejezetében részére meghatározott feladatokat. E hatáskörében különösen:

Összehangolja az integrált katasztrófavédelmi hatósági tevékenységeket, gondoskodik a közigazgatási hatósági eljárási jogi és a szakmai előírások hatósági eljárásokban történő érvényre juttatásáról, elemzi és értékeli a hatósági tevékenységekkel kapcsolatos tendenciákat, nyilvántartja a feladataihoz szükséges hatósági információkat, szervezi és bonyolítja a hatósági munkát végző állomány továbbképzését, tervezi, szervezi, irányítja, az ellenőrzéseket, és felügyeli a supervisori hatósági ellenőrzések előkészítését, lebonyolítását és az eredmények értékelését.

IV.III.1.f. A Katasztrófavédelem készenléti (ügyeleti) rendszere

Központi Főügyeleti Főosztály

A Központi Főügyeleti Főosztály feladatát az OKF SZMSZ V.6.4. fejezetében foglaltak alapján látja el. Ennek keretében, működteti a BM OKF Központi Főügyeletét és irányítja az alárendelt katasztrófavédelmi szervek ügyeleti szolgálatainak tevékenységét, ellátja az önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságok, valamint az önkéntes tűzoltó egyesületek ügyeleti tevékenységének szakmai irányítását és felügyeletét, fogadja és összesíti a területi katasztrófavédelmi szervek jelentéseit, összegzett jelentést állít össze és továbbít a bekövetkezett eseményekről, az ügyeletes főigazgatónak, feldolgozza, értékeli, elemzi, archiválja az azzal kapcsolatos anyagokat;

A 24 órás ügyeleti szolgálat együttműködik és kapcsolatot tart a Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület Diszpécser Szolgálatával a hajózási balesetekkel kapcsolatban, a Magyarországi Lakossági Monitoring és Riasztó (továbbiakban: MoLaRi) rendszert működtető diszpécserszolgálatával, végrehajtja a MoLaRi rendszer hangos, és a morgató próbáit és éles riasztását. Végrehajtja az értesítési, készenlétbe helyezési tervekben foglaltakat, a polgári védelmi és katasztrófa-elhárítási feladatok végrehajtása során együttműködik a Magyar Honvédség, és a rendvédelmi szervek parancsnokságaival, (fő)kapitányságaival, egyéb szerveivel, az önkormányzatokkal, a területi (megyei) illetékességű, központi irányítású közigazgatási szervekkel, a társadalmi és karitatív szervezetekkel.

A katasztrófavédelmi Műveleti Szolgálat (a továbbiakban: KMSZ)

A KMSZ területi hatáskörrel rendelkező 24/48 órás, készenléti jellegű szolgálat, mely magasabb szintű káresemények irányítását segítő és végrehajtó tevékenységet folytat. A káresemény helyszínén a beavatkozó állomány biztonságosabb beavatkozását felügyeli és ellenőrzi.

A Szolgálat káreseti tevékenységén keresztül megteremti a napi munkarendben dolgozó irányítói és koordinatív feladatokat ellátók és a készenléti jellegű szolgálatban operatív feladatokat végzők közötti valós idejű kapcsolatot.

A KMSZ feladata a tűzoltási káresetek helyszíni figyelemmel kísérése, szükség esetén az irányítás átvétele, szaktanácsadás. A katasztrófahelyszínen azonnal megkezdi a komplex katasztrófa felszámolás irányítását. Elemzi a beavatkozások tapasztalatait, felügyeli a beavatkozások során a biztonsági előírások betartását, tűzoltási gyakorlatokat szervez és ellenőriz.

IV.III.1.h. A funkcionális feladatok irányítása

Ellenőrzési Szolgálat

Az Ellenőrzési Szolgálat tevékenységét a főigazgató közvetlen alárendeltségében az OKF SZMSZ V.2. fejezetében foglaltak alapján végzi. A szakmai ellenőrzési feladatok követelményrendszerét, általános rendelkezéseit, végrehajtási szabályait, módszertanát a szolgálatvezető által kidolgozott és a főigazgató által jóváhagyott Ellenőrzési és Felügyeleti Szabályzat tartalmazza.

Revizori Főosztályból, Belső Ellenőrzési és Felügyeleti Főosztályból, Mobil Ellenőrzési Osztályból áll.

Humán Szolgálat

Felelős a katasztrófavédelem humán stratégiája és a humán erőforrásokkal való gazdálkodás elveinek kidolgozásáért, a személyügyi és állományszervezési munkáért, az ezzel kapcsolatos nyilvántartásokért, a feladatkörébe tartozó (személyügyi, munkaügyi, szociális, fegyelmi valamint oktatási és képzési) ügyek törvényes rendezéséért, az állomány egészségügyi és mentális állapotáért, valamint a munkavédelmi feladatok végrehajtásáért. Feladatait az OKF SZMSZ V.3. fejezete tartalmazza.

Személyzeti Főosztályból, Oktatásigazgatási és Kiképzési Főosztályból, az Országos Egészségügyi, Pszichológiai és Munkabiztonsági Központból, és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katasztrófavédelmi Intézetéből áll.

Hivatal

A Hivatalhoz tartozó szervezeti egységek szakmai tevékenységüket a hivatalvezető közvetlen irányításával látják el az OKF SZMSZ V.4. fejezete alapján. Nemzetközi, Jogi, Igazgatási és Kommunikációs Főosztály valamint Ügyfélszolgálati Iroda, Lap, Szemle és WEB Szerkesztőség alkotják.

A Közönségkapcsolati Iroda

Az OKF SZMSZ V.4. fejezete alapján szervezi a katasztrófavédelem és a társadalmi, civil szervezetek közötti párbeszédet, biztosítja az információáramlást, kapcsolatot tart a katasztrófavédelmi szervek társadalmi elfogadottságának elősegítésére, erősítésére a különböző társadalmi, humanitárius és kisebbségi szervezetekkel, közreműködik kiállítások és más rendezvények szervezésében.

Az OKF és szakterületei tevékenységüket, az OKF SZMSZ VI. fejezetében lefektetett működési rend alapján végzik.

IV.III.2. A Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok

A megyei katasztrófavédelmi igazgatóság (továbbiakban: MKI) területi hatáskörű államigazgatási, rendvédelmi szerv, amely feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat. tv.) és más jogszabályok alapján hajtja végre. Jogszabályban meghatározott ügyekben hatóságként jár el, ellátja a jogszabályban részére előírt feladatokat.

A megyei igazgatóság rendeltetésének betöltése érdekében:

- iparbiztonsági, tűzvédelmi, polgári védelmi hatósági, szakhatósági jogköröket gyakorol;
- veszélyhelyzetek megelőzése érdekében összehangolja más hatóságok tevékenységét;
- kiemelt hatásköröket gyakorol a létfontosságú rendszerelemek beazonosításában,

felügyeletében, a polgári veszélyhelyzeti tervezésben, a védelmi igazgatásban;
- szabályozza, irányítja, és teljes körűen felügyeli a megyei tűzvédelmi rendszert;
- az MKI hivatásos szervezeti egységei útján végzi a tűzoltást, a műszaki mentést, a lakosság védelmét, tájékoztatását és riasztását;
- irányítja az önkormányzati, a létesítményi tűzoltóságok, valamint az önkéntes tűzoltó egyesületek részvételét a tűzoltásban, műszaki mentésben, megyei szinten műveletirányítási tevékenységet végez;
- távközlési, műveletirányítási, informatikai, valamint mérő-, érzékelő, lakosságriasztó-rendszereket tart fenn és működteti azokat;
- szakmai irányítási jogkört gyakorol a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggésben a polgármester által kijelölt közbiztonsági referensek feladatellátása, felkészítése, képzése tekintetében, továbbá a lakosság felkészítése, riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása tekintetében;
- szabálysértési jogkörében eljárva a törvény által meghatározott esetekben helyszíni bírságot szab ki, ennek végrehajtása érdekében az adatfeldolgozó szervtől adatot igényel;
- feladatainak ellátása során együttműködik a rendvédelmi szervekkel, a Magyar Honvédséggel, egyéb más állami és önkormányzati szervekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal, civil- és karitatív szervezetekkel, azok szövetségeivel, oktatási, tudományos intézményekkel, valamint a külföldi és nemzetközi katasztrófavédelmi szervekkel és szervezetekkel.

6. számú ábra. A Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság felépítése (Forrás: BM. OKF)[20]

IV.III.3. A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság

A Fővárosi Katasztrófavédelmi igazgatóság (továbbiakban: FKI) területi hatáskörű államigazgatási, rendvédelmi szerv, amely feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat. tv.) és más jogszabályok alapján hajtja végre. Jogszabályban meghatározott ügyekben hatóságként jár el, ellátja a jogszabályban részére előírt feladatokat. Feladatai megegyeznek a megyei igazgatóságéval.

7. számú ábra. A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság felépítése (Forrás: BM OKF)[21]

IV.III.4. A Katasztrófavédelmi Kirendeltségek

[20] www.katasztrofavedelem.hu

[21] www.katasztrofavedelem.hu

A területi szervek alárendeltségébe katasztrófavédelmi kirendeltségek (a továbbiakban: kirendeltség) tartoznak. Ezek a szervek önálló feladat- és hatáskörrel rendelkeznek. A kirendeltséget a kirendeltség vezető vezeti. A kirendeltség szervezeti elemét képezik a hivatásos tűzoltóságok és a katasztrófavédelmi őrsök. Ezek a szervezeti egységek elsősorban a feladatok végrehajtásában vesznek részt. 65 katasztrófavédelmi kirendeltség működik hazánk területén, mindegyik a saját illetékességi területén belül felelős a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatok szakirányításáért.

8. számú ábra. A katasztrófavédelmi kirendeltség felépítése (Forrás: BM. OKF)[22]

IV.III.5. Települési közbiztonsági referensek

I. és II. veszélyességi osztály esetén;

- polgármester jelöli ki (körjegyzőség esetén közös kijelölés);
- közbiztonsági referensi tanfolyam, vizsga (90 nap);
- BM OKF: szervezés, képzés, vizsga tartalmának meghatározása;
- segíti a polgármester katasztrófák elleni védekezési feladatait;
- köztisztviselői jogviszonyban áll.

Közbiztonsági referens feladatai:

Felkészülés időszakában:

- részt vesz a települési veszélyelhárítási tervek elkészítésében,
- részt vesz az állampolgárok pv. szervezetbe történő beosztásában;
- kapcsolatot tart a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel.

Védekezés időszakában:

- előkészíti a polgármester védekezéssel kapcsolatos szakmai döntéseit;
- előkészíti az állampolgárok pv. szolgálatra kötelező határozatát;
- részt vesz a kitelepítés, befogadás és visszatelepítés feladataiban.

Helyreállítás időszakában:

- közreműködik a vis maior eljárásban;
- részt vesz a károk felmérésében;
- szakmailag előkészíti a polgármester helyreállítással kapcsolatos döntéseit.

[22] www.katasztrofavedelem.hu

IV.III.6. A Központi beavatkozó szervezetek. (HUNOR, HUSZÁR)

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság égisze alatt alakult meg a speciális helyzetekben bevethető HUNOR (Hungarian National Organisation For Rescue Services) hivatásos nehéz kutató-mentő mentőszervezet. A csapat alkalmas a bekövetkezett veszélyhelyzetek, katasztrófák során jelentkező speciális mentési feladatok ellátására, az elsőként beavatkozók megerősítésére. Magyarországon a HUNOR a hivatásos katasztrófavédelemi szerv központi, külföldön pedig Magyarország hivatalos katasztrófavédelmi mentőcsapataként végzi tevékenységét. Működését Budapesten három órán belül, vidéken 8 órán belül, külföldön pedig 48 órán belül képes megkezdeni. A HUNOR hivatásos mentőszervezet szakfeladata a romok alatt rekedt áldozatok keresése, mentése, szükség szerint elsősegélynyújtás. Földrengés sújtotta területen magától értetődő feladat a műszaki mentés, áldozatok kiemelése, túlélési esélyeik biztosítása. A tervek szerint a Hunor Mentőszervezet több mint kétszáz fős lesz.

Rendeltetése:

Központi rendeltetésű mentőszervezet az ország veszélyeztetettségének megfelelően létrehozott, a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásban bevethető szervezet. Feladata helyi, területi és országos szinten, több megyét érintően, illetve külföldön bekövetkezett veszélyhelyzetek, valamint katasztrófák során jelentkező speciális mentési feladatok ellátása, az azonnal beavatkozó erők megerősítése. Váratlan és súlyos veszélyhelyzetekben történő beavatkozás, a helyi, területi és országos védekezések vezetés-irányítási és technikai támogatása. Magyarországon a hivatásos katasztrófavédelemi szerv központi, külföldön Magyarország hivatalos katasztrófavédelmi mentőcsapata.

Képességei:

Az ENSZ Nemzetközi Kutatás és Mentési Tanácsadó Csoport (INSARAG) Irányelvek és Módszertannak megfelelően képes a következőkre: keresőkutyákkal és műszaki kereső berendezésekkel történő kutatás, mentés, beleértve a nagy tömegű tereptárgy megemelésével történő mentést, vasbeton és acélszerkezetek bontása, kötelekkel végzett speciális műveletek, dúcolási szakműveletek, veszélyes anyagok kimutatása és elkülönítése, újraélesztési és életben tartási szakműveletek. Több beavatkozási helyszínen 10 napon keresztül napi 24 órás munkavégzésre való képesség.

9. számú ábra HUNOR mentőszervezet felépítése (Forrás: BM. OKF)[23]

A HUSZÁR közepes kutató-mentő csapat, amelyet önkéntes különleges kutató-mentő egységek alkotnak. A HUSZÁR csapat vezetését és irányítását nemzetközi bevetés esetén a BM OKF végzi, a csapat a riasztást is az OKF-től kapja.

Képességei:

Az ENSZ Nemzetközi Kutatás és Mentési Tanácsadó Csoport (INSARAG) Irányelvek és Módszertannak megfelelően képes a következőkre: keresőkutyákkal vagy műszaki kereső berendezésekkel történő kutatás, mentés, beleértve a nagy tömegű tereptárgy megemelésével történő mentést, vasbeton és acélszerkezetek bontása, kötelekkel végzett speciális műveletek, dúcolási szakműveletek, veszélyes anyagok kimutatása és elkülönítése, újraélesztési és életben tartási szakműveletek. Egy beavatkozási helyszínen 7 napon keresztül napi 24 órás munkavégzésre való képesség.

10. számú ábra: A HUSZÁR mentőszervezet felépítése (Forrás: BM. OKF)[24]

Ellenőrző kérdések:

- *Ismertesse a katasztrófavédelem kormányzati szintű irányítási rendjét, feladatait.*
- *Ismertesse a megyei katasztrófavédelemi igazgatóság feladatait.*
- *Ismertesse a tűzvédelem célját.*
- *Mi a feladata a közbiztonsági referensnek?*
- *Ismertesse a központi beavatkozó szervezeteket.*

Ellenőrző kérdésekre adandó válaszok:

1. *A Kormány szervezi a katasztrófák elleni védekezés irányítását és a végrehajtás összehangolását, a tervezés kormányszintű feladatainak végrehajtását, a katasztrófák következményeinek felszámolására való felkészülés, a megelőzés és a végrehajtás, valamint a helyreállítás feladatainak tárcák közötti koordinációját. E koordináció érdekében létrehozták a Kormányzati Koordinációs Bizottságot (továbbiakban: KKB). A kormány feladata továbbá, hogy összehangolja a katasztrófavédelemmel összefüggő oktatási, képzési, tudományos kutatási és műszaki fejlesztési tevékenységet, meghatározza a Kormány tagjainak és a védekezésben érintett állami szerveknek a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait, létrehozza az országos*

[23] www.katasztrofavedelem.hu
[24] www.katasztrofavedelem.hu

katasztrófavédelmi információs rendszert. Megköti a katasztrófákkal kapcsolatos kölcsönös tájékoztatásra és segítségnyújtásra, valamint a megelőzés területén történő együttműködésre irányuló nemzetközi egyezményeket.

2. A megyei katasztrófavédelmi igazgatóság feladatai:

- *iparbiztonsági, tűzvédelmi, polgári védelmi hatósági, szakhatósági jogköröket gyakorol;*
- *veszélyhelyzetek megelőzése érdekében összehangolja más hatóságok tevékenységét;*
- *kiemelt hatásköröket gyakorol a létfontosságú rendszerelemek beazonosításában, felügyeletében, a polgári veszélyhelyzeti tervezésben, a védelmi igazgatásban;*
- *szabályozza, irányítja, és teljes körűen felügyeli a megyei tűzvédelmi rendszert;*
- *az MKI hivatásos szervezeti egységei útján végzi a tűzoltást, a műszaki mentést, a lakosság védelmét, tájékoztatását és riasztását;*
- *irányítja az önkormányzati, a létesítményi tűzoltóságok, valamint az önkéntes tűzoltó egyesületek részvételét a tűzoltásban, műszaki mentésben, megyei szinten műveletirányítási tevékenységet végez;*
- *távközlési, műveletirányítási, informatikai, valamint mérő-, érzékelő, lakosságriasztó-rendszereket tart fenn és működteti azokat;*
- *szakmai irányítási jogkört gyakorol a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggésben a polgármester által kijelölt közbiztonsági referensek feladatellátása, felkészítése, képzése tekintetében, továbbá a lakosság felkészítése, riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása tekintetében;*
- *szabálysértési jogkörében eljárva a törvény által meghatározott esetekben helyszíni bírságot szab ki, ennek végrehajtása érdekében az adatfeldolgozó szervtől adatot igényel;*
- *feladatainak ellátása során együttműködik a rendvédelmi szervekkel, a Magyar Honvédséggel, egyéb más állami és önkormányzati szervekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal, civil- és karitatív szervezetekkel, azok szövetségeivel, oktatási, tudományos intézményekkel, valamint a külföldi és nemzetközi katasztrófavédelmi szervekkel és szervezetekkel.*

3. A tűzvédelem célja:

A közbiztonság meghatározó, szerves részeként működő tűzvédelem célja, hogy a jogszabályok és szabványok segítségével a valós élet valós problémáira nyújtson megfelelő megoldási lehetőségeket, továbbá feladata az, hogy a tűzvédelmi szabályok következetes betartásával és betartatásával védje az állampolgárokat, teremtse meg a tüzek oltását célzó hatékony beavatkozás feltételeit, és mindeközben biztosítsa a beavatkozó állomány alapvető biztonságát.

E célok elérése érdekében:

- *a tűzmegelőzés terén megalapozott, hatékony és ügyfélközpontú hatósági, szakhatósági, piacfelügyeleti, tájékoztatási tevékenység végzése,*
- *a tűzoltói események (tűzesetek, balesetek, egyéb kárelhárítás) során a gyors, hatékony, biztonságos beavatkozás biztosítása,*
- *a tűzvizsgálatok lefolytatásakor és a beavatkozások elemzése során precíz, minden részletre kiterjedő, a megelőzés és beavatkozás területén is használható következtetések levonására alkalmas munka megvalósítása.*

A biztonság, ezen belül a tűzbiztonság megteremtése és megfelelő szinten tartása össztársadalmi feladat, ezért a célok megvalósításához a tűzvédelem terén jelentkező feladatok, az állampolgárok, társszervek, gazdálkodó szervezetek, önkéntes szervezetek, és nem utolsó sorban a létesítményi, önkormányzati tűzoltóságok, továbbá a tűzoltó egyesületek együttműködésével hajtható végre.

4. Közbiztonsági referens feladatai:

Felkészülés időszakában:

- *részt vesz a települési veszélyelhárítási tervek elkészítésében,*
- *részt vesz az állampolgárok pv. szervezetbe történő beosztásában;*
- *kapcsolatot tart a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel.*

Védekezés időszakában:

- *előkészíti a polgármester védekezéssel kapcsolatos szakmai döntéseit;*
- *előkészíti az állampolgárok pv. szolgálatra kötelező határozatát;*
- *részt vesz a kitelepítés, befogadás és visszatelepítés feladataiban.*

Helyreállítás időszakában:

- *közreműködik a vis maior eljárásban;*
- *részt vesz a károk felmérésében;*
- *szakmailag előkészíti a polgármester helyreállítással kapcsolatos döntéseit.*

5. *Központi beavatkozó szervezetek:*

- A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság égisze alatt alakult meg a speciális helyzetekben bevethető HUNOR (Hungarian National Organisation For Rescue Services) hivatásos nehéz kutató-mentő mentőszervezet. A csapat alkalmas a bekövetkezett veszélyhelyzetek, katasztrófák során jelentkező speciális mentési feladatok ellátására, az elsőként beavatkozók megerősítésére. Magyarországon a HUNOR a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, külföldön pedig

Magyarország hivatalos katasztrófavédelmi mentőcsapataként végzi tevékenységét. Működését Budapesten három órán belül, vidéken 8 órán belül, külföldön pedig 48 órán belül képes megkezdeni. A HUNOR hivatásos mentőszervezet szakfeladata a romok alatt rekedt áldozatok keresése, mentése, szükség szerint elsősegélynyújtás. Földrengés sújtotta területen magától értetődő feladat a műszaki mentés, áldozatok kiemelése, túlélési esélyeik biztosítása.

– *A HUSZÁR közepes kutató-mentő csapat, amelyet önkéntes különleges kutató-mentő egységek alkotnak. A HUSZÁR csapat vezetését és irányítását nemzetközi bevetés esetén a BM OKF végzi, a csapat a riasztást is az OKF-től kapja.*

V. A katasztrófavédelmi szervek és a védelemi igazgatás rendszerének kapcsolata

A Magyar Honvédség pontos feladatait a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban (Hvtv.)[25] állapítja meg. A törvény a katasztrófavédelemre és a veszélyhelyzetre vonatkozó koncepcióra is figyelemmel szabályozza a védelmi igazgatás rendszerét, szervezeti és működési alapjait. Legfontosabb eleme, hogy a fővárosi, megyei védelmi bizottságok hatáskörébe utalja az illetékességi területükön a honvédelmi tevékenységgel kapcsolatos közigazgatási feladatok irányítását, illetve koordinálását. Ezáltal biztosítható a honvédelmi tevékenység irányításának hatékonysága, szakszerűsége és egységes szervezeti feltételrendszere. A védelmi igazgatás működése érdekében a bizottságok hatáskörét minősített helyzetben, honvédelmi ügyekben a kormánymegbízott gyakorolja. A területi és helyi szinten felmerülő honvédelmi feladatok irányítására a területi és helyi védelmi bizottságok kerülnek megalapításra.

A Katasztrófavédelmi törvény határozza meg a katasztrófavédelem rendszerében megvalósuló irányítás metodikáját és a résztvevők jogköreit. Ez alapján három nagyobb szint különíthető el az illetékességi terület, valamint a hatáskör szerint.

Nemzeti szint (kormányzati feladatok): a Kormány és a Kormányzati Koordinációs Bizottság, valamint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a központi államigazgatási szerv vezetője.

25 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről

Megyei szint (megyei védelmi szervezet): a Megyei (Fővárosi) Katasztrófavédelmi Igazgatóságokkal és a Megyei (Fővárosi) Védelmi Bizottságokkal.

Helyi szint (helyi védelmi szervezet): a Helyi Védelmi Bizottságok és a polgármesterek találhatók. (Védelmi Bizottságok további feladatait az 5. fejezett tartalmazza..)

V.I. A Védelmi igazgatás rendszere, általános feladatai, a katasztrófavédelem kapcsolódási pontjai

V.I.1. A Területi (megyei, fővárosi Védelmi bizottságok)

A megyei védelmi bizottság a Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben és kormányrendeletben számára megállapított honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat. A Kormány a honvédelemért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok honvédelmi feladatainak végrehajtását.

A megyei védelmi bizottság elnöke a kormánymegbízott, elnökhelyettesei:

- a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományába tartozó tényleges állományú katona,
- a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi
- szervének vezetője.

Az MVB (FVB) elnök fő feladatai:

- **a megelőzés időszakában:**
  biztosítja a katasztrófavédelemben érintett és hatáskörébe tartozó megyei és helyi szervezetek felkészítését, alkalmazhatóságát, részükre a felkészülés érdekében feladatot határoz meg,
- biztosítja a társadalmi és a karitatív szervezetek részvételét a felkészülés feladataiban,
- irányítja az MBV (FVB) által szervezett, a katasztrófák elleni védekezésben érintett szervek, szervezetek gyakorlatait, ellenőrzi a felkészülés hatékonyságát,
- felelős a riasztás, tájékoztatás előkészítéséért és végrehajtásáért, gondoskodik a lakosság és a gazdálkodó szervezetek riasztásához, tájékoztatásához szükséges eszközök működtetéséről,
- az MVB (FVB) ülésének napirendjére tűzi a védekezésben részt vevő szervek felkészültségéről szóló beszámolót,

- az éves feladattervben meghatározza a polgármesterek felkészítésével kapcsolatos feladatokat,
- kezdeményezheti kölcsönös segítségnyújtási tervek kidolgozását más megyékkel és a fővárossal kötött megállapodások alapján,
- egyetértési jogot gyakorol a területi polgári védelmi szervezetek felépítésére, létszámára vonatkozó - a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv által tett - javaslatokkal kapcsolatosan,
- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére felterjeszti az illetékességi területén lévő települések polgármestereinek a települések katasztrófavédelmi besorolására vonatkozó javaslatait,
- szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a civil szervezetek, valamint a polgári védelmi szervezetek együttműködését,
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek megalakításáért, valamint a megyei (fővárosi) veszélyelhárítási terv elkészítéséért, felelős a vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért.
- **a védekezés irányításával kapcsolatban:**
- szervezi a Kormány által meghatározott területi védekezési feladatok végrehajtását,
- irányítja a védekezést és kezdeményezi a Kormány hatáskörébe tartozó intézkedések megtételét,
- magához vonhatja a védekezés irányítását, ha a saját vagy az érintett polgármester helyzetértékelése szerint a katasztrófa elleni védekezés a helyi védelmi bizottság lehetőségét meghaladja, erről haladéktalanul értesíti a kormányzati koordinációs szervet,
- halasztást nem tűrő esetben, a helyben szokásos módon, átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges mértékben a veszélyeztetett területekről az állampolgárok kimenekítését, és erről a BM OKF útján haladéktalanul értesíti a kormányt,
- folyamatosan értékeli a kialakult helyzetet, a védekezés helyzetét, minderről jelentést tesz a miniszteri biztosnak és tájékoztatja a KKB-t,
- elrendeli a belügyminiszter intézkedése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával – a polgári védelmi szervezetek alkalmazását, erről egyidejűleg tájékoztatja a BM OKF főigazgatóját,

– összehangolja a lakosság és az anyagi javak kitelepítését, kimenekítését, befogadását, ellátását, továbbá a helyi védekezés megszervezését.

11. számú ábra. A megyei védelmi bizottság felépítése (Forrás: Dr. Endrődi István)[26]

V.I.2. A Helyi (járási) Védelmi Bizottságok

A helyi védelmi bizottság a megyei védelmi bizottság irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely a honvédelmi körzetben irányítja és összehangolja a honvédelmi felkészítés helyi feladatainak végrehajtását.

A helyi (járási) védelmi bizottság elnökének feladatai:

– működési területén irányítja a védekezésben részt vevő szervek, szervezetek tevékenységét,
– utasíthatja a védekezés irányítása során a védekezésben részt vevő szervezetek vezetőit a hatáskörükbe tartozó intézkedések megtételére,
– intézkedik a védekezéshez igénybe vehető állomány és eszközök átcsoportosítására és bevonására.
– Irányítási és utasítási jogköre nem terjed ki a főpolgármesterre és a megyei közgyűlés elnökére.

12. számú ábra. A helyi védelmi bizottság felépítése (Forrás: Dr. Endrődi István)[27]

V.I.3. A Polgármesterek

A polgármester (a fővárosban a főpolgármester) az illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait. E feladatok végrehajtására – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve egyetértésével – közfoglalkoztatási támogatást igényelhet az erre a célra létrehozott költségvetési előirányzat terhére, a külön jogszabályban meghatározottak szerint.

A polgármester, katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatai:

– gondoskodik a település katasztrófavédelmi besorolásának elkészítéséről,

[26] Dr. Endrődi István: Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

[27] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

- a települési veszélyelhárítási tervet jóváhagyásra felterjeszti a helyi védelmi bizottság elnökének,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének bevonásával legalább 3 évente ellenőrzi és értékeli a települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek felkészültségét, és erről tájékoztatja a helyi védelmi bizottság elnökét,
- gondoskodik a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról,
- hatósági határozattal dönt a katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelöléséről, igénybevételéről,
- személyes adatnak nem minősülő adatokat szolgáltat a helyi védelmi bizottság, valamint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve részére,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével és a védelmi bizottság
- irányításával illetékességi területén végzi a katasztrófa által okozott károk felmérését,
- irányítja a részére meghatározott helyreállítási feladatok végrehajtását,
- szervezi és irányítja a helyi erők által végzett helyreállítási tevékenységet,
- közreműködik a humanitárius segélyek elosztásában.
- A helyi szintű igazgatás a polgármester útján valósul meg.

A katasztrófavédelemről szóló törvény két fő feladatkört határoz meg a polgármesternek, egyes esetekben, a fővárosban a főpolgármesternek:

- **a megelőzés időszakának feladatai:**
  - felelős a települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási tervek elkészítéséért, valamint a helyi lehetőségek figyelembevételével a védekezés feltételeinek a biztosításáért,
- irányítja a védekezésre való felkészítést,
- gyakorolja katasztrófavédelmi ügyekben az elsőfokú polgári védelmi hatósági jogkört, amit jogszabály nem utal más szerv hatáskörébe,
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a területi, települési, kerületi és munkahelyi polgári védelmi szervezetbe kiképzésre és gyakorlatra osztja be,
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet megalakításáért,
- gondoskodik az illetékességi területen élő vagy tartózkodó személyek részére a katasztrófaveszélyekről szóló, a magatartási szabályokat is tartalmazó tájékoztatásról,

- a gazdálkodó szervezetek részére határozattal elrendeli a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek megalakítását és az alkalmazás feltételeinek biztosítását,
- biztosítja a lakosság riasztására szolgáló és a közigazgatási területén lévő, rendelkezésre bocsátott technikai berendezések működtetését,
- részt vesz a feladatainak ellátása érdekében, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek által szervezett felkészítéseken,
- kijelöli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladataiban közreműködő közbiztonsági referenst.
- **A polgármester védekezés irányításának feladatai:**
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet,
- halasztást nem tűrő esetben átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges intézkedéseket, és erről haladéktalanul értesíti a település szerint illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjét és a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét,
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a katasztrófavédelem érdekében határozattal polgári védelmi szolgálatra kötelezi,
- szervezi és irányítja a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, befogadását és visszatelepítését,
- szervezi és irányítja az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását,
- a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének rendelkezése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával - elrendeli a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazását,
- együttműködik más települések polgármestereivel, a védekezésbe bevont más szervezetekkel a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában.
- Feladatait fővárosi kerületben, városban, községben a jegyző vagy a körjegyző, valamint a polgármesteri hivatal közreműködésével látja el; katasztrófák elleni védekezéssel, valamint a megelőzés és felkészülés időszakának feladataival kapcsolatban munkáját a közbiztonsági referens támogatja.
- A polgármester a helyi katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának letéteményese.

– Illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülést és a védekezést, valamint a Kormány döntésének megfelelően részt vesz a helyreállításban és újjáépítésben.

V.I.4. A gazdálkodó szervek

A hatósági határozat alapján kijelölt gazdálkodó szervezet vezetője felelős a szervezet védekezési feladatainak ellátásáért.

– **Ennek keretében:**
– hatósági határozatban megjelölt, polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetet hoz létre, kijelöli a munkahelyi polgári védelmi szervezet tagjait, és beosztásuk esetén gondoskodik a felkészítésükről, valamint a szervezet működtetéséről,
– szervezi és irányítja az alkalmazottak katasztrófavédelmi felkészítését,
– gondoskodik a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen anyagi javak (különösen élelmiszer-, víz-, gyógyszer-, takarmánykészletek, állatállomány) műszaki-technikai, valamint radiológiai, biológiai és vegyi megelőző védelméről,
– működési területén kívül közreműködik a károk csökkentésében, valamint a mentéshez szükséges halaszthatatlan munkák végzésében,
– gondoskodik az alkalmazottak védelmét szolgáló védőlétesítmények létrehozásáról, fenntartásáról, az egyéni védőeszközök biztosításáról,
– a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a gazdálkodó szervezet székhelye, telephelye szerint illetékes helyi szervének előzetes egyetértésével jóváhagyja a gazdálkodó szervezet veszély elhárítási tervét.

Ellenőrző kérdések:

– *Mutassa be a védelmi igazgatás rendszerét.*
– *Ismertesse a megyei/fővárosi védelmi bizottság elnökének megelőzési feladatait.*
– *Ismertesse a polgármester katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait.*
– *Ismertesse a gazdálkodó szervezet vezetőjének katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait.*
– *Ismertesse a polgármester védekezés irányításával kapcsolatos feladatait.*

Ellenőrző kérdésekre adandó válaszok:

1. A Katasztrófavédelmi törvény határozza meg a katasztrófavédelem rendszerében megvalósuló irányítás metodikáját és a résztvevők jogköreit. Ez alapján három nagyobb szint különíthető el az illetékességi terület, valamint a hatáskör szerint.

Nemzeti szint (kormányzati feladatok): *a Kormány és a Kormányzati Koordinációs Bizottság, valamint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a központi államigazgatási szerv vezetője.*

Megyei szint (megyei védelmi szervezet): *a Megyei (Fővárosi) Katasztrófavédelmi Igazgatóságokkal és a Megyei (Fővárosi) Védelmi Bizottságokkal.*

Helyi szint (helyi védelmi szervezet): *a Helyi Védelmi Bizottságok és a polgármesterek találhatók. (Védelmi Bizottságok további feladatai az 5. fejezet tartalmazza.)*

2. Az MVB (FVB) elnök megelőzési feladatai:

- *biztosítja a katasztrófavédelemben érintett és hatáskörébe tartozó megyei és helyi szervezetek felkészítését, alkalmazhatóságát, részükre a felkészülés érdekében feladatot határoz meg,*
- *biztosítja a társadalmi és a karitatív szervezetek részvételét a felkészülés feladataiban,*
- *irányítja az MBV (FVB) által szervezett, a katasztrófák elleni védekezésben érintett szervek, szervezetek gyakorlatait, ellenőrzi a felkészülés hatékonyságát,*
- *felelős a riasztás, tájékoztatás előkészítéséért és végrehajtásáért, gondoskodik a lakosság és a gazdálkodó szervezetek riasztásához, tájékoztatásához szükséges eszközök működtetéséről,*
- *az MVB (FVB) ülésének napirendjére tűzi a védekezésben részt vevő szervek felkészültségéről szóló beszámolót,*
- *az éves feladattervben meghatározza a polgármesterek felkészítésével kapcsolatos feladatokat,*
- *kezdeményezheti kölcsönös segítségnyújtási tervek kidolgozását más megyékkel és a fővárossal kötött megállapodások alapján,*
- *egyetértési jogot gyakorol a területi polgári védelmi szervezetek felépítésére, létszámára vonatkozó - a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv által tett - javaslatokkal kapcsolatosan,*
- *a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére felterjeszti az illetékességi területén lévő települések polgármestereinek a települések katasztrófavédelmi besorolására vonatkozó javaslatait,*

- *szervezi a közigazgatási szervek, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal a civil szervezetek, valamint a polgári védelmi szervezetek együttműködését,*
- *felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló területi polgári védelmi szervezetek megalakításáért, valamint a megyei (fővárosi) veszélyelhárítási terv elkészítéséért, felelős a vezetési rendszer fenntartásáért, működőképességének biztosításáért*

3. A polgármester katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatai:

- *gondoskodik a település katasztrófavédelmi besorolásának elkészítéséről,*
- *a települési veszélyelhárítási tervet jóváhagyásra felterjeszti a helyi védelmi bizottság elnökének,*
- *a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szervének bevonásával legalább 3 évente ellenőrzi és értékeli a települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek felkészültségét, és erről tájékoztatja a helyi védelmi bizottság elnökét,*
- *gondoskodik a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról,*
- *hatósági határozattal dönt a katasztrófavédelmi célú gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelöléséről, igénybevételéről,*
- *személyes adatnak nem minősülő adatokat szolgáltat a helyi védelmi bizottság, valamint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve részére,*
- *a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével és a védelmi bizottság irányításával illetékességi területén végzi a katasztrófa által okozott károk felmérését,*
- *irányítja a részére meghatározott helyreállítási feladatok végrehajtását,*
- *szervezi és irányítja a helyi erők által végzett helyreállítási tevékenységet,*
- *közreműködik a humanitárius segélyek elosztásában.*
- *A helyi szintű igazgatás a polgármester útján valósul meg.*

4. A gazdálkodó szervezet vezetőjének katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatai:

- *hatósági határozatban megjelölt, polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetet hoz létre, kijelöli a munkahelyi polgári védelmi szervezet tagjait, és beosztásuk esetén gondoskodik a felkészítésükről, valamint a szervezet működtetéséről,*
- *szervezi és irányítja az alkalmazottak katasztrófavédelmi felkészítését,*
- *gondoskodik a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen anyagi javak (különösen élelmiszer-, víz-, gyógyszer-, takarmánykészletek, állatállomány) műszaki-technikai, valamint radiológiai, biológiai és vegyi megelőző védelméről,*

- *működési területén kívül közreműködik a károk csökkentésében, valamint a mentéshez szükséges halaszthatatlan munkák végzésében,*
- *gondoskodik az alkalmazottak védelmét szolgáló védőlétesítmények létrehozásáról, fenntartásáról, az egyéni védőeszközök biztosításáról,*
- *a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a gazdálkodó szervezet székhelye, telephelye szerint illetékes helyi szervének előzetes egyetértésével jóváhagyja a gazdálkodó szervezet veszély elhárítási tervét.*

5. A polgármester védekezés irányításával kapcsolatos feladatai:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv szakmai iránymutatása mellett irányítja a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenységet,
- halasztást nem tűrő esetben átmeneti jelleggel elrendeli az élet és az anyagi javak védelméhez szükséges intézkedéseket, és erről haladéktalanul értesíti a település szerint illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetőjét és a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét,
- a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárt a katasztrófavédelem érdekében határozattal polgári védelmi szolgálatra kötelezi,
- szervezi és irányítja a lakosság védelmét, kitelepítését, kimenekítését, befogadását és visszatelepítését,
- szervezi és irányítja az anyagi javak védelmét, a lakosság létfenntartásához szükséges anyagi javakkal történő ellátását,
- a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökének rendelkezése alapján – vagy halasztást nem tűrő esetben annak utólagos tájékoztatásával - elrendeli a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazását,
- együttműködik más települések polgármestereivel, a védekezésbe bevont más szervezetekkel a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásában.
- Feladatait fővárosi kerületben, városban, községben a jegyző vagy a körjegyző, valamint a polgármesteri hivatal közreműködésével látja el; katasztrófák elleni védekezéssel, valamint a megelőzés és felkészülés időszakának feladataival kapcsolatban munkáját a közbiztonsági referens támogatja.
- A polgármester a helyi katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának letéteményese.
- Illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülést és a védekezést, valamint a kormány döntésének megfelelően részt vesz a helyreállításban és újjáépítésben.

VI. A katasztrófavédelemben együtt és közreműködő szervek, szervezetek

VI.I. A katasztrófavédelmi feladatok végzésében együttműködök

VI.I.1. A rendőrség

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv. A katasztrófák megelőzése és a beavatkozások időszakaiban a kijelölt erőivel részt vesz:

- az ár- és belvíz elleni védekezésben,
- a járványügyi és a környezetvédelmi rendszabályok bevezetésének érvényesítésében,
- a nemzetközi és hazai katasztrófavédelmi gyakorlatokon, valamint a veszélyhelyzetek felszámolásában résztvevő szervezetek tevékenységének biztosításában,
- kijelölt objektumok őrzés-védelmében,
- az ellenőrző-átengedő pontok telepítésében, működtetésében,
- a kulturális örökség védett elemei védelmében,
- a lakosság védelmi célú építményei veszélyhelyzet idejére szóló előkészítésének, készenlétbe-helyezésének biztosításában,
- az áldozatok felkutatásában, a kitelepített és a befogadott lakosság regisztrációjában,
- a lakosság életét és anyagi javait tömeges méretekben veszélyeztető természeti csapások, ipari balesetek következményeinek felszámolásában részt vevő erők feladatai ellátásának biztosításában,
- A BM OKF koordinálásával a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, ezekhez adatot szolgáltat,
- ellenőrzi a lakosság tartózkodásának korlátozására bevezetett intézkedések betartását. Végzi a kárterületek lezárását, a forgalomirányítást, a kimenekítés, a kitelepítés és a befogadás rendőri biztosítását,
- a hazai és nemzetközi segélyszállítmányok és segélycsapatok mozgási útvonalainak biztosítását,
- a rend fenntartását a katasztrófák és a veszélyhelyzet kihirdetése esetén történő kitelepítés során, valamint a kitelepített lakosság befogadási helyein,
- a kárhelyszínen visszahagyott tulajdon őrzését, a kitelepítéssel érintett területre történő be- és kijárás közbiztonsági ellenőrzését, a bejárási útvonalak meghatározását,

- a rendőri feladatokkal kapcsolatos tájékoztatást, valamint az áldozatok és hozzátartozóik tájékoztatásának biztosítását,
- halaszthatatlan esetben a kitelepítés, továbbá a kimenekítés azonnali, helyszínen történő elrendelését, a helyszín biztosítását, lezárását,
- katasztrófaveszély vagy veszélyhelyzet felszámolásában részt vevő erők gyors közúti felvonulását, és az államhatáron történő átléptetését elősegítő intézkedések végrehajtását,
- a nemzetközi katasztrófavédelemben részt vevő erők, eszközök schengeni külső határon lévő határterületen történő mozgásának biztosítását, illetve a vonatkozó nemzetközi megállapodásban rögzített határátléptetést a határátkelőhelyek körzetében.

VI.I.2. A Büntetés-végrehajtás

A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények (a továbbiakban: bv. szervek) parancsnokain, igazgatóin keresztül irányítja és ellenőrzi a katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási és adatközlési tevékenységek összességét, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, a közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, károsító hatásuk csökkentését, a személyi állomány, valamint a fogvatartottak életének és testi épségének védelmét, alapvető életfeltételeinek biztosítását, a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják. A BM OKF koordinálásával közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, ezekhez adatot szolgáltat. A bv. szervek a rájuk vonatkozó különös szabályok figyelembevételével, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka utasítása, a védelmi bizottságok felkérése alapján - alapfeladataik ellátását nem veszélyeztetve - a fogva tartás biztonságának elsődlegességét fenntartva, a személyi és fogva tartotti állomány bevonásával vesznek részt a katasztrófákat megelőző felkészülésben, a katasztrófák során az élet- és anyagi javak védelmében, a katasztrófákat követően a helyreállításban (a továbbiakban: katasztrófák elleni védekezés). A bv. szervek személyi és fogva tartotti állományának katasztrófák elleni védekezése során, az egyéni védő- és a védekezéshez szükséges speciális eszközökkel történő ellátása, élelmezése a védelmi bizottságokkal való együttműködésben történik, különleges jogrendben a védelmi bizottság elnöke, valamint a miniszteri biztos rendelkezésének megfelelően. A bv. szervek katasztrófák elleni védekezésre alkalmas

személyi és fogva tartotti állományának - várható feladatainak mértékéig történő - elméleti- és gyakorlati felkészítésére a társ- és együttműködő szervek közreműködésével kerül sor.

VI.I.3. Országos Mentőszolgálat

Az Országos Mentőszolgálat feladatai katasztrófák kezelése esetén:

Az Országos Mentőszolgálatnál rendkívüli esemény esetén speciális eljárásrendet alkalmaznak. Ezek: az egészségügyi intézmény épületét, berendezését, felszerelését érintő káresemény, így különösen a tűzeset, robbanás, az épületomlás, az árvízkár, belvízkár, egyéb természeti csapás okozta kár (például: viharkár), az egészségügyi szolgáltatást jelentősen, vagy tartósan veszélyeztető közműszolgáltatás, megszűnés, vagy egyéb műszaki meghibásodás olyan külső körülmény (például: útviszonyok, demonstrációk), amely miatt a dolgozó akadályoztatott a munkahelyre való eljutásban, az intézmény területén történt terrorcselekmény (Btk. 261. §), bombariadó, lőfegyver használat, ismeretlen eredetű sugárzó anyag észlelése, vagy beavatkozást igénylő sugárszennyeződés. Az egészségügyi ágazat polgári védelmi feladatairól szóló miniszteri rendelet alapján, sugárzó anyag, illetve fertőző betegség okozására és elterjesztésére alkalmas kórokozó eltulajdonítása, eltűnése, katasztrófavédelemi (tűzoltóság, polgári védelem) beavatkozását igénylő vegyi szennyeződés, kábítószert, vagy pszichotróp anyagot tartalmazó gyógyszer, vagy alapanyag eltulajdonítása, eltűnése, rendőri intézkedést igénylő csoportos garázdaság (Btk. 271. §), természeti csapás, illetve veszélyhelyzet miatt történő kimenekítés, kitelepítés, a fenti eseményekkel összefüggésben történt személyi sérülés vagy haláleset, az intézmény által észlelt halmozott fertőző megbetegedés, amelynél valószínűsíthető, hogy a megbetegedést biológiai fegyver készítésére is alkalmas kórokozó okozta.

Az Országos Mentőszolgálat (a továbbiakban: OMSZ) főigazgatója irányítja az OMSZ katasztrófavédelmi feladatainak tervezését és végrehajtását. A megyei szervezetek közreműködésével felügyeli és szakmailag irányítja a polgári védelmi elsősegélynyújtó és sérültszállító szervezeteinek a tevékenységre történő felkészítését, gondoskodik az oktatáshoz szükséges egységes oktatási anyag valamint az elsősegélynyújtó és sérültszállító szakalegységek működése szakmai követelményeinek kidolgozásáról, együttműködik az elsősegélynyújtást oktató és végző szervezetekkel, ennek keretében irányítja az oktatás, illetve az elsősegélynyújtó tevékenység szakmai ellenőrzését.

VI.I.4. Országos Meteorológiai Szolgálat

Az Országos Meteorológiai Szolgálat hivatalból és haladéktalanul meteorológiai alapadatokat átad, meteorológiai alapadatok alapján végzett számításokat, elemzéseket, meteorológiai előrejelzéseket nyújt a lakosság és az intézkedésre feljogosított szervek részére, így különösen

- az élet-, egészség- és vagyonvédelmi,
- a katasztrófavédelmi,
- a mezőgazdaságot, a vízgazdálkodást, a vízkárelhárítást érintő intézkedések meghozatalához a szélsőséges meteorológiai jelenség, folyamat okozta veszélyhelyzet, környezeti katasztrófa, illetve az ipari, nukleáris baleset megelőzése, elhárítása, bekövetkezésük esetén azok megszüntetése, felszámolása érdekében,

VI.I.5. Más rendvédelmi szervek és szolgálatok

Az **Alkotmányvédelmi Hivatal és a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat** katasztrófavédelmi feladatait a főigazgató irányítja és ellenőrzi a védekezésre való felkészülés és a védekezési időszak feladatainak ellátása érdekében. Gondoskodik a felkészülés során a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, illetve a területileg illetékes polgármesterrel történő megfelelő együttműködésről, a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 12. § (2) bekezdés d) pontjában és 16. § b) pontjában meghatározott esetekben a megyei védelmi bizottság elnökének vagy a polgármesternek az élet és az anyagi javak védelme érdekében kiadott intézkedései végrehajtásáról, a BM OKF koordinálásával közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem katasztrófavédelmi szempontú, horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatában.

A Terrorelhárítási Központ katasztrófavédelmi feladatai:

Amennyiben a katasztrófa a köztársasági elnököt, a miniszterelnököt és családtagjaikat érinti, a Terrorelhárítási Központ végzi kitelepítésüket és a befogadó helyek biztosítását. BM OKF koordinálásával a Terrorelhárítási Központ közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban.

A Nemzetbiztonsági Szakszolgálat közreműködik ezen feladatok megvalósításában

VI.II. A katasztrófavédelemben közreműködők

VI.II.1. Magyar Honvédség

A Magyar Honvédség a jogszabályokban meghatározott katasztrófavédelmi feladatokhoz történő hozzájárulási kötelezettségéből eredő feladatokat alapvetően kétféle módon biztosítja: A Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszer működtetésével; Eseti kirendelések alapján.

A Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszer (rövidítve: HKR) biztosítja azt a keretet, amelyben a honvédségi erőforrások alkalmazásra kerülnek a katasztrófák elhárításában történő ágazati részvétel során. A Honvédelmi Katasztrófavédelmi Rendszer, bár ideiglenes, célorientált szervezetként kerül definiálásra, folyamatosan működik, és fejlesztésére, működtetésére erőforrások is kerülnek biztosításra minden egyes költségvetési évben. A Magyar Honvédség számára a korábban ismertetett jogszabályi feladatrendszer nem határoz meg elsődleges felelősséget egyetlen katasztrófatípus tekintetében sem. Fentiek alapján a honvédségi erőforrások katasztrófavédelmi célú felhasználása alapvetően a második pillér, azaz az eseti kirendelések alapján kerül megvalósításra. Katasztrófavédelmi feladatokra csak a Honvéd Vezérkar főnöke és a honvédelmi miniszter rendelhet ki honvédségi erőket.

VI.II.2. Önkéntes és karitatív szervezetek

A civil szervezetek egy része alaprendeltetésének, céljainak megfelelően a minden napi élet során sok olyan feladatot lát el, amellyel ma is hozzájárul a lakosság életének, egészségének megóvásához, az eredeti állapotuk helyreállításához, életvitele zavartalanságához, személyi, vagyoni biztonsága fenntartásához, a veszélyek elleni védekezésre való felkészüléshez, az épített és természeti környezet megóvásához, a hazafias neveléshez, a honvédelemhez, a polgári védelemhez. Az Önkéntes mentőszervezet különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés. Az országban működő önkéntes mentőszervezet (a továbbiakban: mentőszervezet) a hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben akkor vehet részt, ha a Nemzeti Minősítési Rendszerben meghatározott képzettségi, felkészültségi alapkövetelményeknek eleget téve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve által lefolytatott és szabályozott eljárásban a minősítést megszerezte. A minősítés megszerzésére az ENSZ INSARAG irányelv figyelembevételével kiadott BM OKF főigazgatói intézkedés szerint kerülhet sor. A minősítést megszerzett mentőszervezet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv

területi szervénél kérheti a nyilvántartásba vételét, és a központi szervvel köt megállapodást. A mentőszervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet irányítása mellett vehetnek részt a kárelhárítási tevékenyégben, katasztrófák elleni védekezésben. A mentőszervezetet veszélyhelyzet esetén történő bevonásáról a BM OKF vezetője dönt.

Magyar Polgári Védelmi Szövetség (továbbiakban: MPVSZ) közhasznú tevékenységet végző országos szövetség. Közreműködik az állampolgárok polgári védelmi és katasztrófavédelmi felkészítésében, védelmük szervezésében és különböző humanitárius feladatok megvalósításában azzal a céllal, hogy az állampolgárok képesek legyenek önmaguk, családtagjaik, embertársaik életét, vagyontárgyait eredményesen oltalmazni, menteni elemi csapások, természeti és civilizációs katasztrófák, valamint fegyveres konfliktusok esetén. E feladat megvalósítása érekében szorosan együttműködik az BM OKF országos és területi szervezeteivel, az önkormányzatokkal, a lakosságvédelemben, felkészítésben érintett más állami, és civil társadalmi szervezetekkel, mindenekelőtt az Magyar Tűzoltó Szövetséggel, az Országos Polgárőr Szövetséggel, a Magyar Tartalékosok Szövetségével, és a Vöröskereszttel. Az MPVSZ 1991-ben alakult újjá, mint a Légoltalmi Liga jogutóda. Jelentős nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, mindenekelőtt az osztrák, német és szlovák polgári védelmi szövetségekkel. A Mentő Beavatkozó Egysége útján részt vesz a HUSZÁR mentő szervezet munkájában.

Magyar Tűzoltó Szövetség (továbbiakban: MTSZ) Az 1870 óta működő nagy hagyományokkal és kiterjedt nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező országos szövetség (12). A fővárosi és megyei szövetségei mellet három: a Létesítményi, a Tűzoltó Verseny, és az Önkéntes Tűzoltó Egyesületi tagozata működik. A Szövetség tagsága önkéntes, tagjai lehetnek az egyének mellett az önkéntes tűzoltó egyesületek és létesítményi tűzoltó szervezetek is. A szövetség önkéntes szervezetei, az alapszabályban vállaltak- és későbbiekben vázoltak mellett - végrehajtják illetékességi területükön az 1996. évi XXI. Tűzvédelmi törvény 33.-34. §-ban előírt feladataikat. Az MTSZ költségvetési támogatásban részesül. Kiváló munkájának elismeréseként az MTSZ jelentős társadalmi megbecsültségnek örvend. A tűzoltóság ma a lakosság által legjobban elismert szakterületek egyike. A szövetség rendszeres résztvevője és alapító tagja az európai nemzetközi tűzoltó szövetségnek. Munkája során szorosan együttműködik az BM OKF-el, az önkormányzatokkal, valamint az MPVSZ-el, az OPSZ-el, és a Magyar Vöröskereszttel.

Országos Polgárőr Szövetség (továbbiakban: OPSZ). A rendszerváltást követően az állampolgárok önszerveződésével megalakult önkéntes országos társadalmi szervezet. Az

OPSZ támogatja a helyi önkormányzatokat, a helyi, területi rendvédelmi szervezeteket a közbiztonság feladataik végrehajtásában és a lakosság védelme érdekében (13).
A polgárőrség segíti az állampolgárokat a közrend, közbiztonság fenntartásában, életük és javaik védelmében a veszélyhelyzetek megelőzésében és a következmények elhárításában, a természet és környezet védelmében. Feladatai teljesítése érdekében együttműködik: a helyi önkormányzatokkal, az állami és önkormányzati szervezetekkel, a rendőrséggel, katasztrófavédelemmel.

Karitatív társadalmi szervezetek

A megelőzősében, a mentésben és a helyreállításban különböző társadalmi szerveztek is részt vesznek. A katasztrófavédelmi szabályozás alapján társadalmi és önkéntes szervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének hozzájárulásával vehetnek részt. Ezek a szervezetek fenntartói szempontból lehetnek egyházi, társadalmi és egyéb fenntartásúak.
A **Magyar Vöröskereszt** (továbbiakban: MVK) nemzeti humanitárius, országos hatáskörű – azon belül szinte minden helységet átfogó - szervezet. Célkitűzése: az élet és egészség védelme, az emberi személyiség tiszteletben tartása, az emberi szenvedés, szociális gondok enyhítése, betegségek megelőzése, a fegyveres konfliktusok, katasztrófák áldozatainak megsegítése, a nemzetközi humanitárius jog és a Vöröskereszt alapelveinek teljesítése, társadalmi szolidaritásra való nevelés. Feladatait, helyzetét az 1993. évi XL. Vöröskereszttel foglalkozó törvény szabályozza. A törvény kimondja, hogy nemzeti humanitárius, országos hatáskörű szervezet. Költségvetési támogatásban részesül. Rendkívül kiterjedt nemzetközi és hazai kapcsolatokkal rendelkezik. Társadalmi megbecsültsége minden szinten kiemelkedően nagy. Tevékenységének védelmét a nemzetközi hadviselési jog is rögzíti (genfi Vöröskeresztes konvenció).

Magyar Máltai Szeretetszolgálat (továbbiakban: MMSZ). Az MVK -hez hasonlóan az MMSZ is humanitárius segítséget nyújt mid hazai, mind nemzetközi színtéren a rászorulók számára. Jelentős nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik. Országos szervezet. A hét régióban több mint 200 intézményt működtet úgy, hogy a napi önkéntes segítők száma átlagosan 5000 fő. Időszakos munkára hetente egy-három alkalomra 10-12000 önkéntes, nagyobb katasztrófák esetén, pl. árvízi feladatokban való közreműködésre kb. 20000 fő egyidejű részvételét tudja biztosítani. Költségvetési támogatást nem kap. Természeti és pénzadományokból fedezi működési kapcsolatait.

Baptista, és Ökumenikus Szeretetszolgálatok. Céljaik, vállalt feladataik megközelítően megegyeznek a MMSZ esetében vázoltakkal. A Baptista Szeretetszolgálat kiemelkedően nagy nemzetközi kapcsolatai révén elsősorban a külföldi katasztrófák esetén nyújtott támogatással szerzett elismert hírnevet hazánk számára. Igen eredményes munkát végeztek aktivistái: az EU élelmiszer segélyprofjának- a közösség legrászorultabb személyeinek intervenciós készletekből való ellátásában, valamint a budapesti hajléktalanokon belül a halmozottan hátrányban élők megsegítésében a krízisautók, a drogambulanciák működtetésével illetve a szociális munkások képzésével (17).

Speciális mentő szervezetek. Az elmúlt másfél évtizedben száznál több speciális mentőszervezet alakult hazánkban. Közülük több, elsősorban a „mentő kutyások nemzetközi hírnévre is szert tettek. A szervezetek túlnyomó többsége regionális, illetve lokális szervezet. Országos összefogó szervezetük a Magyarországi Mentőcsoportok Szövetsége. Ez a különböző szervezetek által létrehozott csúcsszerv. Fontosabb szervezetei: a Magyar Barlangi Mentőszolgálat. Vízi mentőszervezetek (pl. Vízi mentők Balatoni Szakszolgálata, Vizek őre Vízi mentő Egyesület. Mentőkutyás szervezetek, valamint a Rádiós Segélyhívó és Infokommunikációs Országos Egyesület.
Túlnyomó többségük nagyon jól felkészült állománnyal és működésükhöz szükséges sajátos eszközökkel rendelkeznek, igen hasznos szervezetek. E szervezetek speciális felkészültségüknél fogva elsősorban hatékonyan egészítik ki az állami, önkormányzati és más hivatásos, illetve társadalmi szervezetek tevékenységét, a természeti és civilizációs katasztrófákat követő mentési időszakokban.

Ellenőrző kérdések:

- *Ismertesse a rendőrség katasztrófavédelmi feladatait.*
- *Ismertesse a büntetés-végrehajtás speciális katasztrófavédelmi feladatait.*
- *Ismertese az Országos Mentőszolgálat feladatait.*
- *Sorolja fel a Magyar Honvédség feladatait meghatározó jogszabályi előírásokat.*
- *Ismertesse a karitatív, és önkéntes szervezetek helyét, szerepét a katasztrófavédelem rendszerében.*

Ellenőrző kérdésekre adandó válaszok:

1. A rendőrség katasztrófavédelmi feladatai:

A katasztrófák megelőzése és a beavatkozások időszakaiban a kijelölt erőivel részt vesz:

- *az ár- és belvíz elleni védekezésben,*
- *a járványügyi és a környezetvédelmi rendszabályok bevezetésének érvényesítésében,*
- *a nemzetközi és hazai katasztrófavédelmi gyakorlatokon, valamint a veszélyhelyzetek felszámolásában résztvevő szervezetek tevékenységének biztosításában,*
- *kijelölt objektumok őrzés-védelmében,*
- *az ellenőrző-átengedő pontok telepítésében, működtetésében,*
- *a kulturális örökség védett elemei védelmében,*
- *a lakosság védelmi célú építményei veszélyhelyzet idejére szóló előkészítésének, készenlétbe-helyezésének biztosításában,*
- *az áldozatok felkutatásában, a kitelepített és a befogadott lakosság regisztrációjában,*
- *a lakosság életét és anyagi javait tömeges méretekben veszélyeztető természeti csapások, ipari balesetek következményeinek felszámolásában részt vevő erők feladatai ellátásának biztosításában,*
- *A BM. OKF koordinálásával a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, ezekhez adatot szolgáltat,*
- *ellenőrzi a lakosság tartózkodásának korlátozására bevezetett intézkedések betartását. Végzi a kárterületek lezárását, a forgalomirányítást, a kimenekítés, a kitelepítés és a befogadás rendőri biztosítását,*
- *a hazai és nemzetközi segélyszállítmányok és segélycsapatok mozgási útvonalainak biztosítását,*
- *a rend fenntartását a katasztrófák és a veszélyhelyzet kihirdetése esetén történő kitelepítés során, valamint a kitelepített lakosság befogadási helyein,*
- *a kárhelyszínen visszahagyott tulajdon őrzését, a kitelepítéssel érintett területre történő be- és kijárás közbiztonsági ellenőrzését, a bejárási útvonalak meghatározását,*
- *a rendőri feladatokkal kapcsolatos tájékoztatást, valamint az áldozatok és hozzátartozóik tájékoztatásának biztosítását,*
- *halaszthatatlan esetben a kitelepítés, továbbá a kimenekítés azonnali, helyszínen történő elrendelését, a helyszín biztosítását, lezárását,*
- *katasztrófaveszély vagy veszélyhelyzet felszámolásában részt vevő erők gyors közúti felvonulását, és az államhatáron történő átléptetését elősegítő intézkedések végrehajtását,*

– *a nemzetközi katasztrófavédelemben részt vevő erők, eszközök schengeni külső határon lévő határterületen történő mozgásának biztosítását, illetve a vonatkozó nemzetközi megállapodásban rögzített határátléptetést a határátkelőhelyek körzetében.*

2. A büntetés-végrehajtás speciális katasztrófavédelmi feladatai:

A büntetés-végrehajtási szervek a rájuk vonatkozó különös szabályok figyelembevételével, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka utasítása, a védelmi bizottságok felkérése alapján - alapfeladataik ellátását nem veszélyeztetve - a fogvatartás biztonságának elsődlegességét fenntartva, a személyi és fogvatartotti állomány bevonásával vesznek részt a katasztrófákat megelőző felkészülésben, a katasztrófák során az élet- és anyagi javak védelmében, a katasztrófákat követően a helyreállításban.

3. Az Országos Mentőszolgálat feladatai:

Az Országos Mentőszolgálatnál rendkívüli esemény esetén speciális eljárásrendet alkalmaznak. Ezek: az intézmény épületét, berendezését, felszerelését érintő káresemény, így különösen a tűzeset, robbanás, az épületomlás, az árvízkár, belvízkár, egyéb természeti csapás okozta kár (például: viharkár), az egészségügyi szolgáltatást jelentősen vagy tartósan veszélyeztető közműszolgáltatás, megszűnés vagy egyéb műszaki meghibásodás olyan külső körülmény (például: útviszonyok, demonstrációk), amely miatt a dolgozó akadályoztatott a munkahelyre való eljutásban, az intézmény területén történt terrorcselekmény (Btk. 261. §), bombariadó, lőfegyver használat, ismeretlen eredetű sugárzó anyag észlelése, vagy beavatkozást igénylő sugárszennyeződés, (47 21/1998. (XII. 27.) EüM rendelet az egészségügyi ágazat polgári védelmi feladatairól), sugárzó anyag, illetve fertőző betegség okozására és elterjesztésére alkalmas kórokozó eltulajdonítása, eltűnése, katasztrófavédelem (tűzoltóság, polgári védelem) beavatkozását igénylő vegyi szennyeződés, kábítószert vagy pszichotróp anyagot tartalmazó gyógyszer vagy alapanyag eltulajdonítása, eltűnése, rendőri intézkedést igénylő csoportos garázdaság (Btk. 271. §), természeti csapás, illetve veszélyhelyzet miatt történő kimenekítés, kitelepítés, a fenti eseményekkel összefüggésben történt személyi sérülés vagy haláleset, az intézmény által észlelt halmozott fertőző megbetegedés, amelynél valószínűsíthető, hogy a megbetegedést biológiai fegyver készítésére is alkalmas kórokozó okozta.

Az Országos Mentőszolgálat (a továbbiakban: OMSZ) főigazgatója irányítja az OMSZ katasztrófavédelmi feladatainak tervezését és végrehajtását. A megyei szervezetek közreműködésével felügyeli és szakmailag irányítja a polgári védelemi elsősegélynyújtó és sérültszállító szervezeteinek a tevékenységre történő felkészítését, gondoskodik az oktatáshoz szükséges egységes oktatási anyag valamint az elsősegélynyújtó és sérültszállító

szakalegységek működése szakmai követelményeinek kidolgozásáról, együttműködik az elsősegélynyújtást oktató és végző szervezetekkel, ennek keretében irányítja az oktatás, illetve az elsősegélynyújtó tevékenység szakmai ellenőrzését.

4. A Magyar Honvédség feladatait meghatározó jogszabályi előírások:

- *Magyarország Alaptörvénye*
- *2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről*
- *2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról*
- 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

5. A karitatív és önkéntes szervezetek helye, szerepe a katasztrófavédelem rendszerében:

A civil szervezetek egy része alaprendeltetésének, céljainak megfelelően a minden napi élet során sok olyan feladatot lát el, amellyel ma is hozzájárul a lakosság életének, egészségének megóvásához, az eredeti állapotuk helyreállításához, életvitele zavartalanságához, személyi, vagyoni biztonsága fenntartásához, a veszélyek elleni védekezésre való felkészüléshez, az épített és természeti környezet megóvásához, a hazafias neveléshez, a honvédelemhez, a polgári védelemhez. Az Önkéntes mentőszervezet különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés. Az országban működő önkéntes mentőszervezet (a továbbiakban: mentőszervezet) a hazai katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásai elleni védekezésben akkor vehet részt, ha a Nemzeti Minősítési Rendszerben meghatározott képzettségi, felkészültségi alapkövetelményeknek eleget téve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve által lefolytatott és szabályozott eljárásban a minősítést megszerezte. A minősítés megszerzésére az ENSZ INSARAG irányelv figyelembevételével kiadott BM OKF főigazgatói intézkedés szerint kerülhet sor. A minősítést megszerzett mentőszervezet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervénél kérheti a nyilvántartásba vételét, és a központi szervvel köt megállapodást. A mentőszervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet irányítása mellett vehetnek részt a kárelhárítási

tevékenyégbe, katasztrófák elleni védekezésbe. A mentőszervezetet veszélyhelyzet esetén történő bevonásáról a BM OKF vezetője dönt.

A megelőzősében, a mentésben és a helyreállításban különböző társadalmi szervezetek is részt vesznek. A katasztrófavédelmi szabályozás alapján társadalmi és önkéntes szerveztek a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének hozzájárulásával vehet részt. Ezek a szervezetek fenntartói szempontból lehetnek egyházi, társadalmi és egyéb fenntartásúak.

VII. Fogalomtár:

1. **Dominóhatás:** a veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményben bekövetkező olyan baleset, amely a közelben lévő más, veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemre átterjedve a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek valószínűségét és lehetőségét megnöveli vagy a bekövetkezett veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset következményeit súlyosbítja.

2. **Katasztrófa:** a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

3. **Katasztrófasegély:** a katasztrófák következményeinek felszámolása érdekében a katasztrófa károsító hatása által érintett területen az alapvető életfeltételeknek a központi költségvetésben létrehozott tartalékból történő biztosítása.

4. **Katasztrófa károsító hatása által érintett terület:** az a terület, ahol a természeti vagy civilizációs katasztrófa következményeinek elhárítása (helyreállítás) érdekében kormányzati intézkedés szükséges.

5. **Katasztrófavédelem:** a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét,

az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.

6. **Katasztrófaveszély:** olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot.

7. **Katasztrófaveszélyes tevékenység:** olyan emberi cselekvés vagy mulasztás, amely katasztrófát vagy annak közvetlen veszélyét idézheti elő.

8. **Kockázat:** egy adott területen adott időtartamon belül vagy meghatározott körülmények között jelentkező egészség-, illetve környezetkárosító hatás valószínűsége.

9. **Közbiztonsági referens:** a polgármester katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, védekezési, helyreállítási szakmai feladataiban, továbbá rendvédelmi és honvédelmi feladataiban közreműködő, köztisztviselői jogviszonyban álló, e feladat ellátására a polgármester által kijelölt, e törvény végrehajtási rendeletében meghatározott végzettséggel rendelkező személy.

10. **Külső védelmi terv:** a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem környezetében élő lakosság mentése, az anyagi javakban, a környezetben bekövetkező károk enyhítése érdekében a végrehajtandó rendszabályok bevezetésére, a végrehajtó szervezetre, a vezetésre, az adatszolgáltatásra vonatkozó terv, amely a települési veszélyelhárítási terv része.

11. **Lakossági riasztó rendszer:** a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve, illetve a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei kezelésében lévő lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató, viharjelző rendszerek és ezek működésével szorosan összefüggő eszközök, berendezések összessége, amely lehet:

a) lakossági riasztó végpont: a lakosság légi- és katasztrófariasztására szolgáló olyan berendezés, amely alkalmas a külön jogszabályokban előírt hangképek (légi-, katasztrófa-, riadó elrendelése, feloldása, morgató jelzés) lesugárzására.

b) lakossági riasztó-tájékoztató végpont: a lakosság légi- és katasztrófariasztására szolgáló olyan berendezés, amely alkalmas a lakossági riasztó végponttal szemben támasztott követelményeken túlmenően élőbeszéd vagy előre tárolt üzenet lesugárzására is.

c) viharjelző végpont: a lakosság tájékoztatását szolgáló (a vihar veszélyét előre jelző) olyan eszköz, amely a külön jogszabályban meghatározott riasztási szintnek megfelelő vizuális jelzés leadására alkalmas.

d) speciális végpont: minden olyan eszköz, berendezés, amely az a)–c) pontokban felsorolt eszközök működéséhez, működtetéséhez elengedhetetlenül szükséges (vezérlő központ, átjátszó állomás, monitoring végpont, adatátviteli központ).

12. **Megelőzés:** minden olyan tevékenység vagy előírás alkalmazása, amely a katasztrófát előidéző okokat megszünteti vagy minimálisra csökkenti, a károsító hatás valószínűségét a lehető legkisebbre korlátozza.

13. **Nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás:** külföldi államoknak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz vagy közvetlenül a Kormányhoz intézett, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítségkérése nyomán a mentéshez és a katasztrófa következményeinek a felszámolásához szükséges anyagok és információk átadása, illetve kiküldött eszközök és mentő csapatok biztosítása.

14. **Nemzetközi katasztrófa-segítségkérés:** a magyar Kormánynak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítségkérése, amelyben a hazai veszélyhelyzet vagy katasztrófa következményeinek a felszámolásához anyagokat, információkat, eszközöket vagy mentőcsapatokat kér és fogad.

15. **Önkéntes mentőszervezet:** különleges kiképzésű személyi állománnyal rendelkező, speciális technikai eszközökkel felszerelt, katasztrófák és veszélyhelyzetek hatásainak kivédésére, felszámolására, katasztrófavédelmi feladatok ellátására, valamint emberi élet mentésére önkéntesen létrehozott civil szerveződés.

16. **Polgári védelem:** olyan össztársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

17. **Polgári védelmi szervezet:** az a szervezet, amely önkéntes és köteles személyi állománya útján az e törvényben meghatározott, valamint fegyveres összeütközés idején végrehajtandó polgári védelmi feladatokat lát el.

18. **Polgári veszélyhelyzeti tervezés:** a védelmi igazgatás rendszerében megvalósuló közös civil-katonai tervezési rendszer a kormányzás folyamatos biztosítása, a lakosság és az anyagi javak védelme, a nemzetgazdaság működőképességének fenntartása, a Honvédség és a rendvédelmi szervek, valamint a szövetségi műveletek polgári támogatása, továbbá a hatóságok katonai erőkkel és eszközökkel történő segítése érdekében,

19. **Üzemeltető:** bármely természetes vagy jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemet, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményt vagy küszöbérték alatti üzemet működtet, vagy alapszabály, alapító okirat, illetve szerződés alapján döntő befolyást gyakorol a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem működésére.

21. **Veszély:** valamely veszélyes anyag természetes tulajdonsága vagy olyan körülmény, amely káros hatással lehet az emberi egészségre vagy a környezetre.

22. **Veszélyelhárítási terv:** katasztrófaveszély, valamint katasztrófa időszakában végrehajtandó katasztrófavédelmi feladatokat tartalmazó, központi, területi (fővárosi), települési (a fővárosban kerületi) és munkahelyi okmányrendszer.

23. **Veszélyes anyag:** e törvény végrehajtását szolgáló kormányrendeletben meghatározott ismérveknek megfelelő anyag, keverék vagy készítmény, amely mint nyersanyag, termék, melléktermék, maradék vagy köztes termék van jelen, beleértve azokat az anyagokat is, amelyekről feltételezhető, hogy egy baleset bekövetkezésekor létrejöhetnek.

24. **Veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmény:** olyan, a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem területén lévő technológiai vagy termelésszervezési okokból elkülönülő területrész, ahol egy vagy több berendezésben (technológiai rendszerben) veszélyes anyagok előállítása, felhasználása, szállítása vagy tárolása történik. Magában foglal minden olyan felszerelést, szerkezetet, csővezetéket, gépi berendezést, eszközt, iparvágányt, kikötőt, a létesítményt szolgáló rakpartot, kikötőgátat, raktárt vagy hasonló – úszó vagy egyéb – felépítményt, amely a létesítmény működéséhez szükséges.

25. **Veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem:** egy adott üzemeltető irányítása alatt álló azon terület egésze, ahol egy vagy több veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményben – ideértve a közös vagy kapcsolódó infrastruktúrát is – veszélyes anyagok vannak jelen a törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott küszöbértéket elérő mennyiségben (tekintet nélkül az üzem tevékenységének ipari, mezőgazdasági vagy egyéb besorolására).

26. **Veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset:** olyan mértékű veszélyes anyag kibocsátásával, tűzzel vagy robbanással járó, veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavar, amely a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem működése során befolyásolhatatlan folyamatként megy végbe, és amely az üzemen belül vagy azon kívül közvetlenül vagy lassan hatóan súlyosan veszélyezteti vagy károsítja az emberi egészséget, illetve a környezetet.

27. **Veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavar:** veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben, küszöbérték alatti üzemben a rendeltetésszerű működés során vagy a technológiai folyamatokban bekövetkező olyan nem várt esemény, amely azonnali beavatkozást igényel és az alábbi következmények egyikével jár:

a) veszélyes anyaggal kapcsolatos tűz,

b) veszélyes anyaggal kapcsolatos robbanás,

c) mérgező, rákkeltő tulajdonságú veszélyes anyag kibocsátása,

d)3 oxidáló, tűz- vagy környezetre veszélyes tulajdonságú folyadék halmazállapotú veszélyes anyag kikerülése legalább 1000 kg mennyiségben,

e)4 egyéb veszélyes anyag kikerülése legalább a felső küszöbérték 0,1%-át elérő mennyiségben,

f)5 veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmény leállítása.

28. **Veszélyes tevékenység:** olyan ipari, biológiai (mezőgazdasági), kémiai eljárások felhasználásával végzett tevékenység, amely ellenőrizhetetlenné válása esetén tömeges méretekben veszélyeztetheti, illetve károsíthatja az emberi egészséget, a környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot.

29. **Veszélyességi övezet:** a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset lehetséges következményeinek csökkentése érdekében a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem környezetében a hatóság által kijelölt, az egyéni sérülés kockázatához igazodó terület.

30. **Védelmi igazgatás:** a közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely az állam védelmi feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek által végzett végrehajtó, rendelkező tevékenység; magában foglalja a különleges jogrendre történő felkészülést, továbbá az említett időszakok és helyzetek honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófavédelmi, védelemgazdasági, lakosság-ellátási feladatainak tervezésére, szervezésére, a feladatok végrehajtására irányuló állami tevékenységek összességét.

VIII. Felhasznált irodalom jegyzéke

- Magyarország Alaptörvénye
- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról1
- 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
- 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
- 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
- 2011. évi LXXVIII. törvény a Genfben, 2000. május 26. napján kelt, a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz (ADN) csatolt Szabályzat kihirdetéséről és belföldi alkalmazásáról

- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól
- 2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról
- 1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról
- 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1987. évi 8. törvényerejű rendelet a nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről1
- 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról
- 57/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és egyes szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól
- 367/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság piacfelügyeleti eljárásának részletes szabályairól
- 139/2012. (VI. 29.) Korm. rendelet a katasztrófa-egészségügyi ellátásról
- 312/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv eljárásai során a veszélyes áruk vasúti és belvízi szállításának ellenőrzésére és a bírság kivetésére vonatkozó egységes eljárás szabályairól, továbbá az egyes szabálytalanságokért kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírságolással összefüggő hatósági feladatok általános szabályairól
- 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
- 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
- 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- 190/2011. (IX. 19.) Korm. rendelet az atomenergia alkalmazása körében a fizikai védelemről és a kapcsolódó engedélyezési, jelentési és ellenőrzési rendszerről

- 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről
- 118/2011. (VII. 11.) Korm. rendelet a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről
- 167/2010. (V. 11.) Korm. rendelet az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
- 34/2009. (II. 20.) Korm. rendelet a radioaktív hulladékok és a kiégett fűtőelemek országhatáron át történő szállításának engedélyezéséről
- 310/2008. (XII. 20.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokkal és egyes fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységekről
- 180/2007. (VII. 3.) Korm. rendelet az országhatárt átlépő hulladékszállításról
- 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről
- 305/2004. (XI. 13.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról szóló, Montrealban, 1987. szeptember 16. napján aláírt Jegyzőkönyv módosításainak kihirdetéséről
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- 165/2003. (X. 18.) Korm. rendelet a nukleáris és radiológiai veszélyhelyzet esetén végzett lakossági tájékoztatás rendjéről
- 37/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet az életvédelmi létesítmények egységes nyilvántartási
- és adatszolgáltatási rendjéről
- 31/1990. (II. 16.) MT rendelet a sztratoszférikus ózonréteg védelméről szóló, Bécsben 1985. március 22. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről
- 29/1987. (VIII. 9.) MT rendelet a Bécsben, 1986. szeptember 26-án aláírt, a nukleáris baleset, vagy sugaras veszélyhelyzet esetén való segítségnyújtásról szóló egyezmény kihirdetéséről
- 28/1987. (VIII. 9.) MT rendelet a Bécsben, 1986. szeptember 26-án aláírt, a nukleáris balesetekről adandó gyors értesítésről szóló egyezmény kihirdetéséről
- 7/2012. (III. 7.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek sugárvédelmi ellenőrző rendszerének működési szabályairól
- 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

- 23/2005. (VI. 16.) HM rendelet a honvédelmi ágazat katasztrófák elleni védekezésének irányításáról és feladatairól
- 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet az erdők tűz elleni védelméről
- 19/2007. (VIII. 29.) ÖTM rendelet a tűzvédelem atomenergia alkalmazásával kapcsolatos sajátos követelményeiről és a hatóságok tevékenysége során azok érvényesítésének módjáról
- 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
- 1656/2012. (XII. 20.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Katonai stratégiájának elfogadásáról
- 30/2012. (VII. 16.) BM utasítás a Nemzeti Helyzetértékelő Központ működésének szabályairól
- 7/2012. (II. 10.) BM utasítás a vízkárelhárítás országos irányításának szervezeti és működési szabályzatáról
- 1957. Szerződés az Európai Atomenergia-közösség létrehozásáról
- A Tanács határozata (1981. június 11.) a nagy távolságra jutó, országhatárokon átterjedő légszennyezésről szóló egyezmény megkötéséről
- A Tanács 2008/114/EK irányelve (2008. december 8.) az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről EGT-vonatkozású szöveg
- Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete Az Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK Irányelve (2007. október 23.) az árvízkockázatok értékeléséről és kezeléséről
- Az Európai Parlament és a Tanács /2006/EK Rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről
- I. Genfi Egyezmény A hadrakelt fegyveres erők sebesültjei és betegei helyzetének javítására 1949. augusztus 12.

- II. Genfi Egyezmény A tengeri haderők sebesültjei, betegei és hajótöröttei helyzetének javítására 1949. augusztus 12.
- III. Genfi Egyezmény A hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozóan
- I.V. Genfi Egyezmény A polgári lakosság háború idején való védelmére vonatkozóan
    - jegyzőkönyv Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi egyezmények kiegészítő és a nemzetközi fegyveres összetűzések áldozatainak védelméről
- II. jegyzőkönyv Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi egyezményeket kiegészítő és a nem nemzetközi fegyveres összetűzések áldozatainak védelméről
- Endrődi István: A katasztrófa-elhárításra felkészítő ismeretek, RTF főiskolai jegyzet 2007.
- Dr. Schweikhardt Gotthilf: Katasztrófavédelmi igazgatás, NKE egyetemi jegyzet 2013.
- Dr. Endrődi István: A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe hazánkban, az új katasztrófavédelmi törvény alapján, European cooperation forum of civilian protection organitózations In: 5. rd International Conference Crisis Management Days. Velika, Horvátország, 2012.05.27-2012.05.28. Velika: *pp. 1-15.*(ISBN:978-953-7716-07-3) Konferenciaközlemény
- www.katasztrofavedelem.hu
- Dr. Endrődi István: Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.
- 1/2013. (IV. 24.) BM OKF utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról

IX. Felhasznált nemzetközi rövidítések jegyzéke

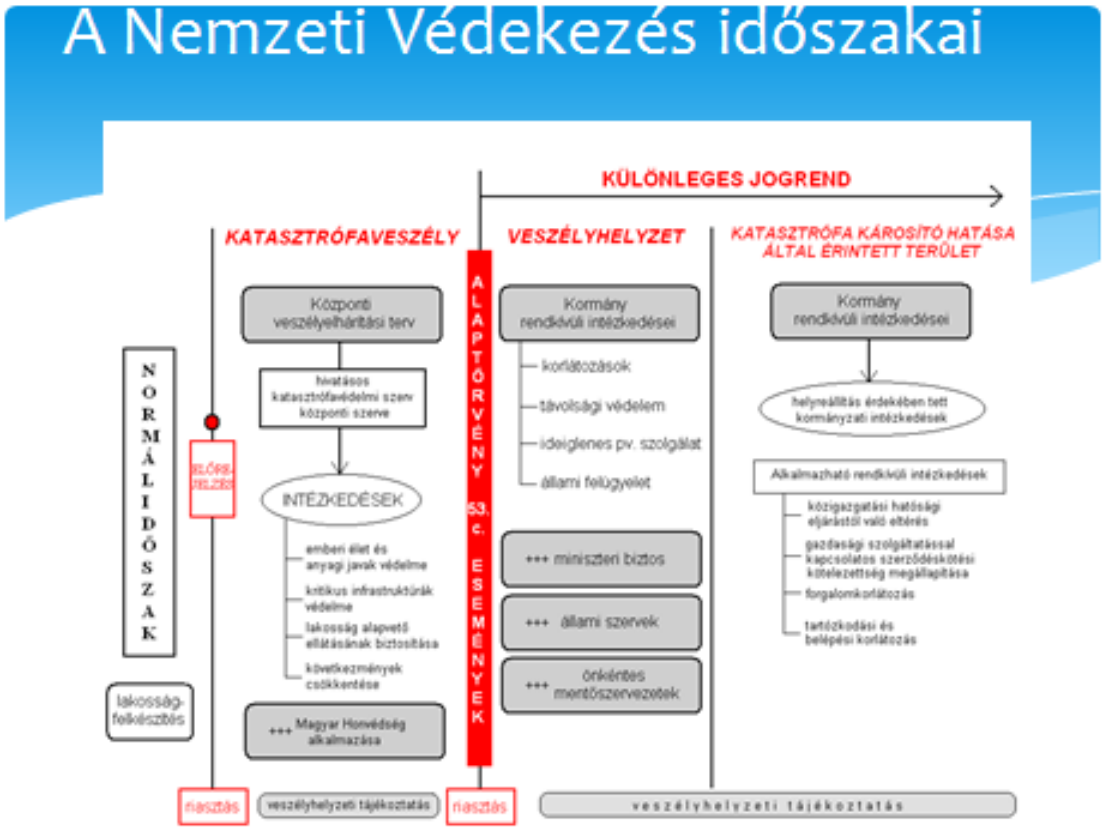
- ALS Advanced Life Support – Fejlett életben tartási műveletek
- BLS Basic Life Support – Alapvető életben tartási műveletek
- BoO Base of Operations – Műveleti bázis
- CEPC Civil Emergency Planning Committee - Polgári Védelemi Tervezési Bizottság
- CIP critical infrastructure protection - kritikusinfrastruktúra-védelem
- CIWIN Critical Infrastructure Warning Information Network - létfontosságú infrastruktúrák figyelmeztető információs hálózata
- CPG Comprehensive Political Guidance - Átfogó Politikai Iránymutatás

- DG ECHO European Community Humanitarian Office - Az Európai Közösség humanitárius Hivatala
- ERN European Reminiscence Network – Európai Emlékezés Hálózata
- PROCIV Protection Civil – polgári védelmi munkacsoport
- ETA Estimated Time of Arrival – Érkezés becsült ideje
- FCSS Field Coordination Support Section – Tábori Koordinációs Támogató Egység
- FP Focal Point - kapcsolattartó pont
- GA General Assembly - Közgyűlés
- GPS Global Positioning System – Globális Helymeghatározó Rendszer
- HAZMAT Hazardous Materials – Veszélyes anyagok
- IEC INSARAG External Classification – INSARAG külső minősítési (rendszer)
- IFRC International Federation of the Red Cross and Red Crescent Societies Vöröskereszt és Vörös Félhold Szervezetek Nemzetközi Szövetsége
- IHP International Humanitarian Partnership – Nemzetközi Humanitárius Partnerség
- INSARAG International Search and Rescue Advisory Group – Nemzetközi Kutatási és Mentési Tanácsadó Csoport
- ISO International Organisation for Standards – Nemzetközi Szabványügyi Szervezet
- LEMA Local Emergency Management Authority – Helyi Veszélyhelyzetkezelési Hatóság
- NATO North Atlantic Treaty Organisation - Észak-atlanti Szerződés Szervezete
- NGO Non-Governmental Organisation – Nem kormányzati (civil) szervezet
- OCHA Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – Humanitárius Ügyek Koordinációs Irodája
- OSOCC On-Site Operations Coordination Centre – Helyszíni Műveleti Koordinációs Központ
- PPE Personal Protective Equipment – Egyéni védőfelszerelés
- RDC Reception/Departure Centre – Fogadó/Elindulási Központ
- SOP Standard Operations Procedure – Szabvány műveleti eljárás
- TOR Terms of Reference – Feladat meghatározás

– UHF Ultra High Frequency – Ultramagas frekvencia
– UN United Nations – Egyesült Nemzetek (ENSZ)
– UNDAC (Team) United Nations Disaster Assessment and Coordination (Team) Egyesült Nemzetek Katasztrófabecslési és Koordinációs (Csapata)
– USAR Urban Search and Rescue – Városi kutatás és mentés
– VHF Very High Frequency – Nagyon magas frekvencia
– 24/7 Available 24 hours a day, 7 days a week – Heti 7 napon, napi 24 órán át rendelkezésre álló

X. Tananyaghoz tartozó ábrák:

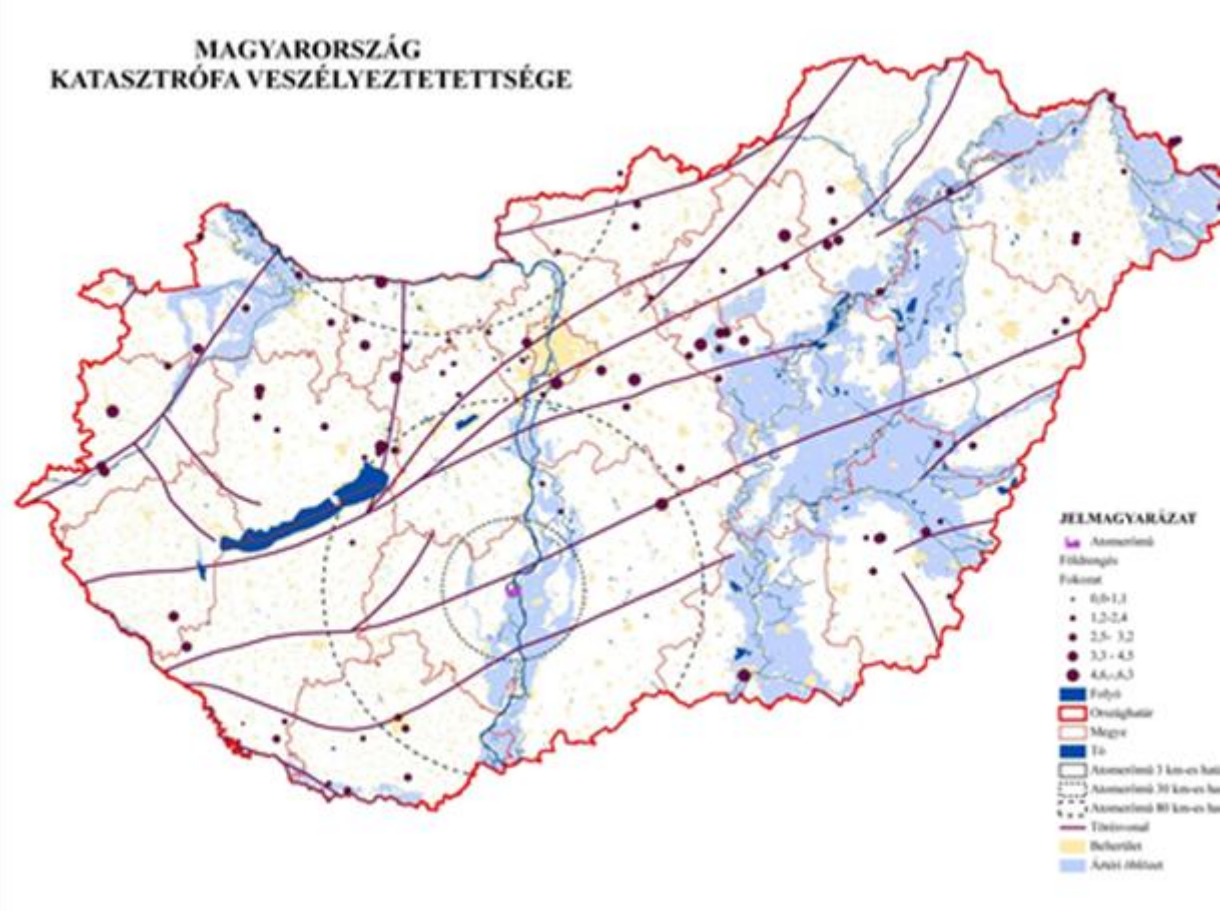
1. számú ábra. A nemzeti védekezés időszakai (Forrás: Dr. Endrődi István)[28]

2. számú ábra. Magyarország veszélyeztetettsége (Forrás: BM. OKF)[29]

[28] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

[29] www.katasztrofavedelem.hu

MAGYARORSZÁG
KATASZTRÓFA VESZÉLYEZTETETTSÉGE
JELMAGYARÁZAT
Folyó
Megye
Tó

3. számú ábra. A katasztrófavédelem irányítási rendszere Magyarországon (Forrás: Dr. Endrődi István)[30]

[30] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

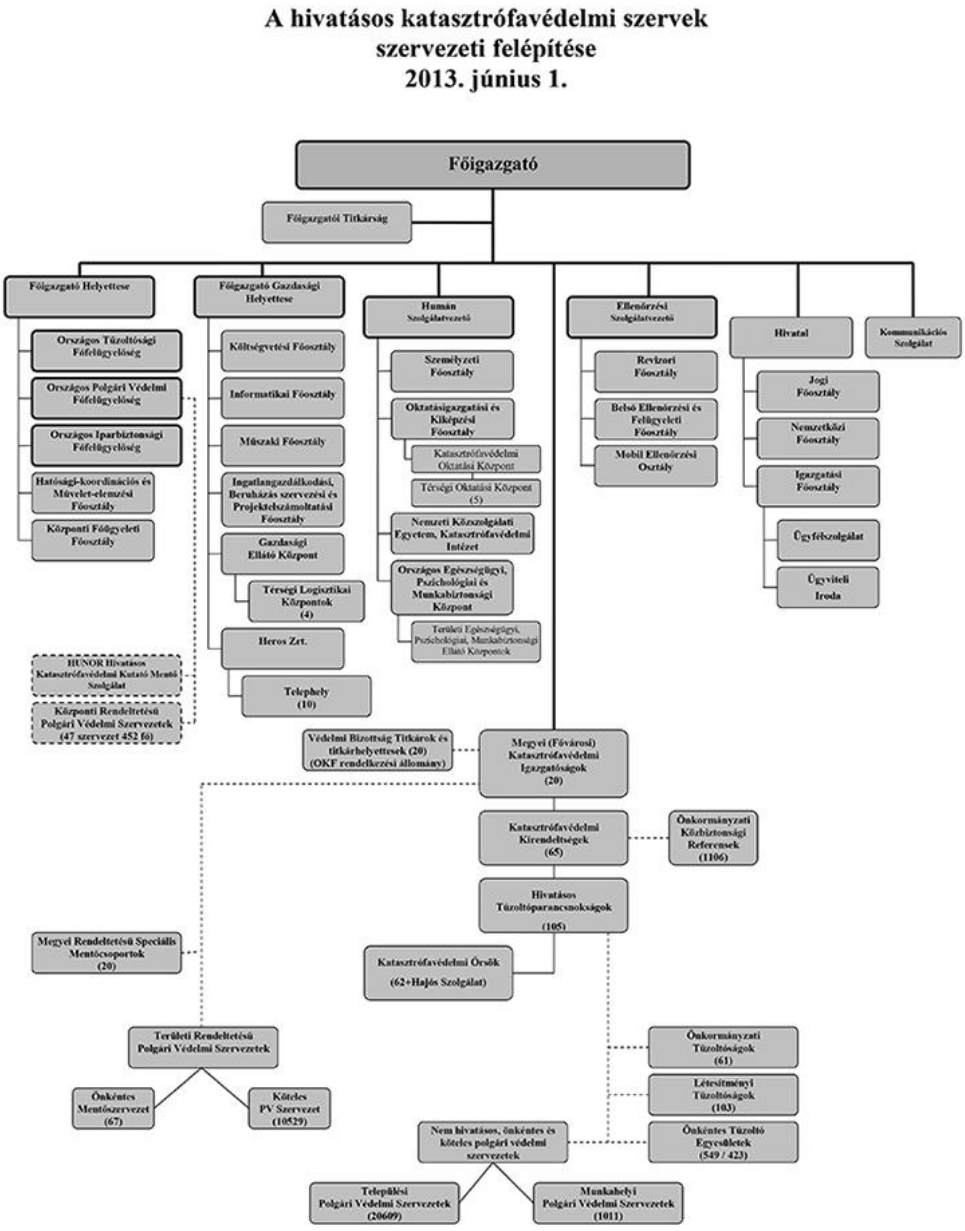
4. számú ábra. A kormányzati irányítás rendszere (Forrás: Dr. Endrődi István)[31]
4. számú ábra. A kormányzati irányítás rendszere (Forrás: Dr. Endrődi István)[32]

[31] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

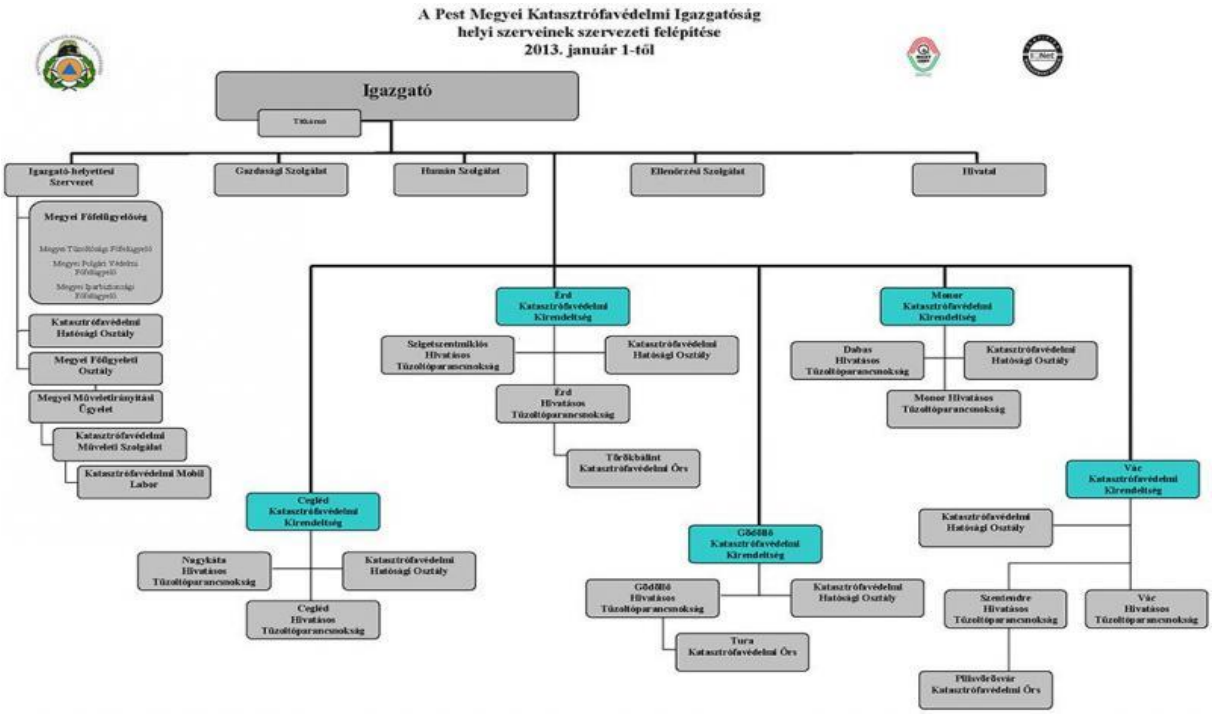
[32] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

5. számú ábra A hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek felépítése (Forrás: BM. OKF)[33]

[33] 1/2013. (IV. 24.) BM OKF utasítás a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról 2. számú függeléke, www.katasztrofavedelem.hu

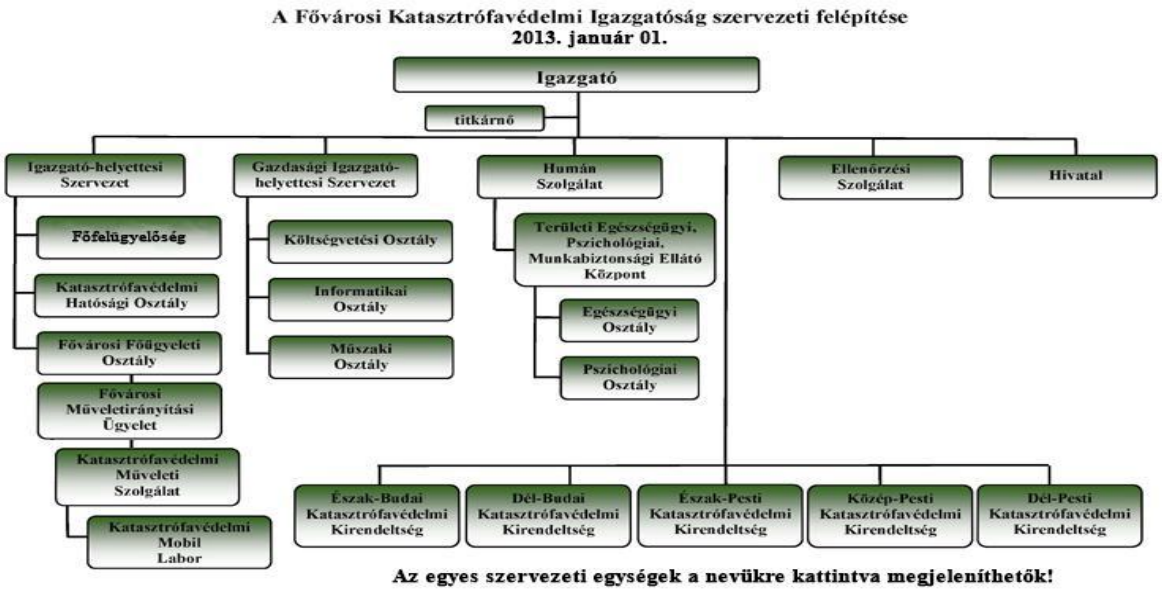
6. számú ábra. A Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság felépítése (Forrás: BM. OKF)[34]

7. számú ábra. A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság felépítése (Forrás: BM. OKF)[35]

[34] www.katasztrofavedelem.hu

[35] www.katasztrofavedelem.hu

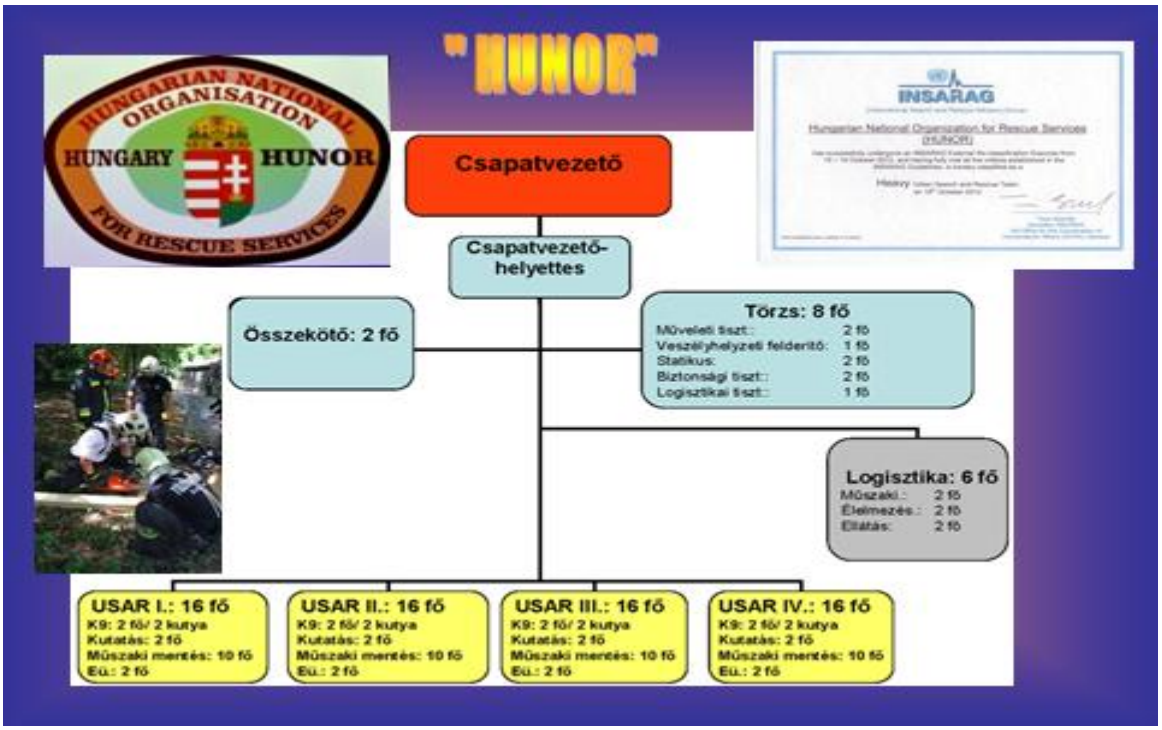
8. számú ábra. A katasztrófavédelmi kirendeltség felépítése (Forrás: BM. OKF)[36]

9. számú ábra HUNOR mentőszervezet felépítése (Forrás: BM. OKF)[37]

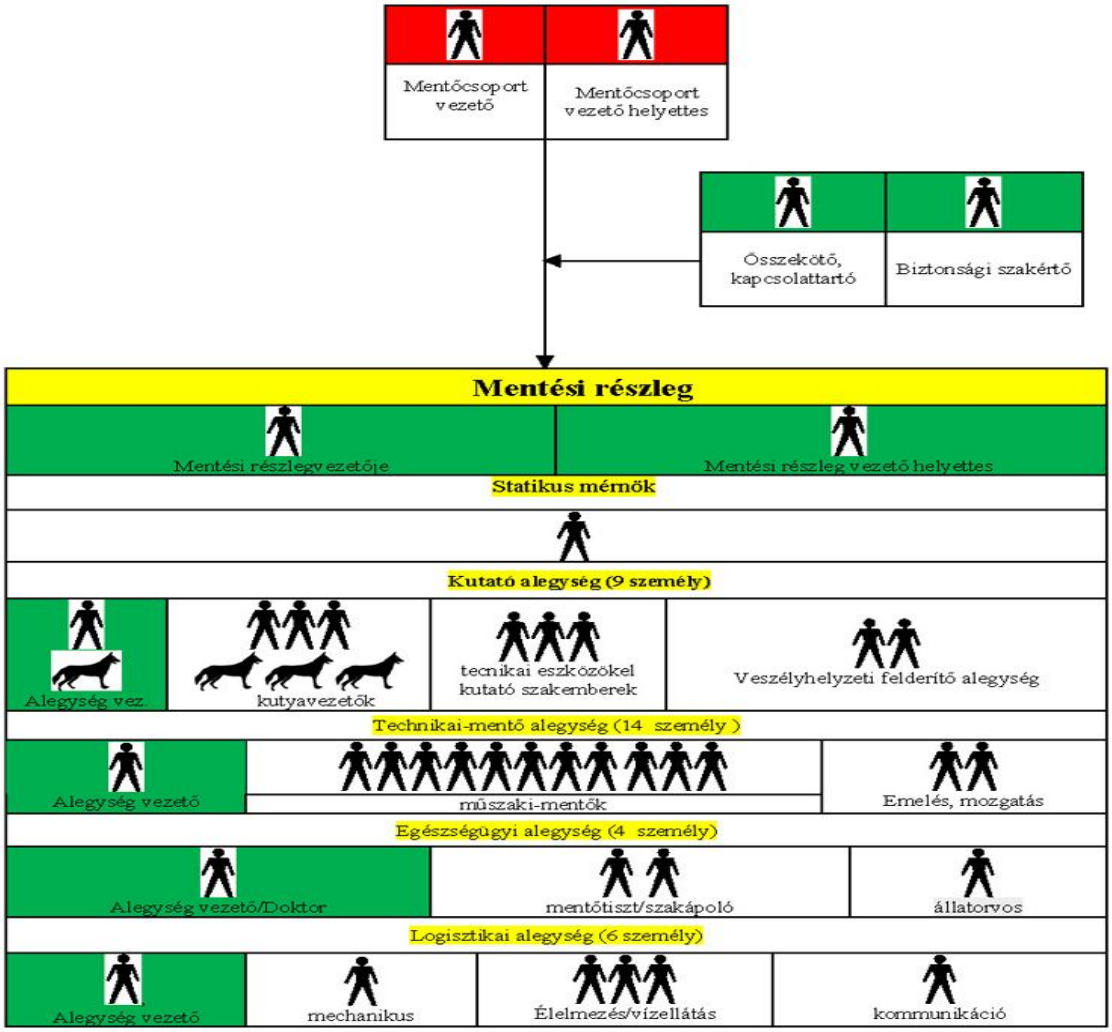
[36] www.katasztrofavedelem.hu

[37] www.katasztrofavedelem.hu

10. számú ábra: A HUSZÁR mentőszervezet felépítése (Forrás: BM. OKF)[38]

[38] www.katasztrofavedelem.hu

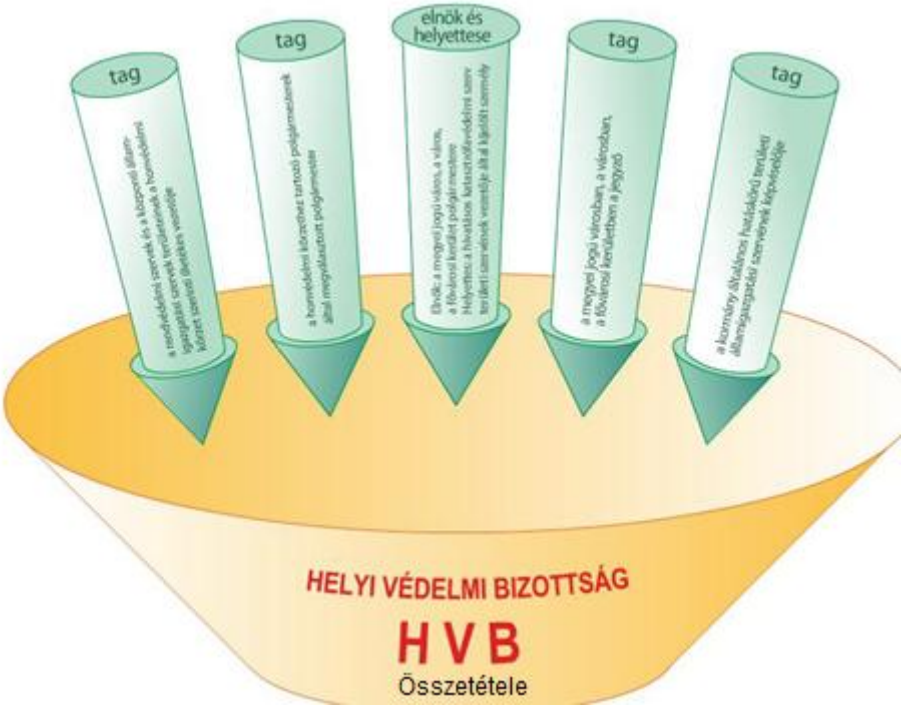

11. számú ábra. A megyei védelmi bizottság felépítése (Forrás: Dr. Endrődi István)[39]

[39] Dr. Endrődi István: Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.

12. számú ábra. A helyi védelmi bizottság felépítése (Forrás: Dr. Endrődi István)[40]

[40] Dr. Endrődi István:Katasztrófavédelmi ismeretek, NKE KVI egyetemi PWP előadás 2013.